

Nova naročila za izgradnjo dveh hidroelektrarn na Hrvaškem pomenijo veliko zaupanje Litostroju, domačemu znanju in kvaliteti

Dobrodošle pomladanske lastovice

Lep in pomemben pomladanski dan za delavce Litostroja, bi lahko rekli za 29. marec 1985, ko so predstavniki elektrogospodarstva Hrvaške in Litostroja na Otočcu podpisali pogodbe za izdelavo dveh vodnih turbin za HE DUBRAVA (pri kraju Dubrava na Dravi) in drugih dveh turbin na HE DJALE (pri Trilju na Cetini).

Ob tem pomembnem dogodku lahko ugotovimo, da je svetovna energetska kriza, ki ima v naši širši družbeni skupnosti še posebno boleče razsežnosti, tudi pri nas marsikomu spremenila mišljenje. Izkoriščanje ugodnih virov za energetske namene, ob primernem varovanju narave, stopa v ospredje možnosti razvoja in utrditve energetskega položaja v Jugoslaviji. Kaj to pomeni za Litostroj, ni potrebno posebej razglabljati: na potezi smo mi, naše znanje, sposobnosti in kvaliteta naših projektov, ki jih bomo že v bližnji prihodnosti morali ponuditi jugoslovanskemu elektrogospodarstvu.

V prepričanju, da se tega zavedamo, je izzvenel tudi podpis pogodbe, za izdelavo vodnih turbin in druge opreme za HE Dubrava in Djale, ki skupaj pomenita za Litostroj 1.856 ton opreme v vrednosti skoraj 5 milijard din. V primerjavi z letošnjimi proizvodnimi načrti delovne organizacije to pomeni eno četrtno letne finančne realizacije.

Brez dvoma sta ti dve naročili za Litostroj izredno obvezujoči, saj so roki izdelave izredno kratki, pa tudi zahtevnost obeh projektov terja od nas skrajne napore, znanje in sposobnosti proizvodnje vodnih turbin.

Ob podpisu teh dveh pomembnih naročil se je na Otočcu zbrala izredno pestra struktura odgovornih predstavnikov Elektrogospodarstva SR Hrvaške, Elektrogospodarstva Zagreba za HE Dubrava, Elektrogospodarstva Dalmacije iz Splita za HE Djale, Brodomerkurja iz Splita kot posrednika za HE Djale, in predstavnikov izvršnega sveta SR Hrvaške. SR Slovenijo pa sta zastopala sekretar za industrijo in gradbeništvo tovariš Marko Hinko in sekretar za energetiko tovariš Jakob Piskernik. Tudi litostrojaska ekipa ni bila majhna. Ob generalnem direktorju Mirku Jančigaju so Litostroj zastopali še Viktor Nolimaj in drugi predstavniki tozda Prodaje ter naša projektanta Franc Gregorič za HE

Djale in Kostas Kaligasidis za HE Dubrava.

HE Djale bo zanimiva elektrarna v hidroenergetskem sistemu na Cetini, saj bo predstavljala vmesno akumulacijsko stopnico med HE Zakučac in HE Peruča ter HE Buško Blato. Hkrati bo nova HE Djale dopolnila sistem hidroelektrarn v porečju Cetine, kamor spada tudi HE Orlovac in HE Kraljevac. Hidroelektrarna bo zgrajena v naravnem kanjonu reke Cetine, 6 km od Trilja.

V Litostroju bomo po pogodbi izdelali dve Kaplanovi turbini po 20,4 MW moči s celotno turbinsko regulacijo in ostalo opremo v celotni teži 506 ton. Vrednost te opreme je že danes ocenjena na 1,44 milijarde dinarjev. Pričetek gradnje je bil že v oktobru 1984, glavna dela pa se bodo začela v septembru letos. V naslednjih treh letih bo moral Litostroj izdelati in montirati svojo opremo tako, da se bodo turbine zavrtele že v januarju leta 1989.

Točno ob 12. uri so sedli za mizo pred zajetni kup pripravljenih pogodb investitorji: za HE Dubrava direktor Dragutin Dragičević, za HE

Pri podpisu pogodb v vrednosti skoraj 5 milijard dinarjev, se nikomur ni tresla roka (Foto: K. G.)

HE Dubrava je tako kot ostali dve že zgrajeni hidroelektrarni na Dravi v SR Hrvaški (HE Varaždin in HE Čakovec) namenjena predvsem za proizvodnjo električne energije. Hkrati je to večnamenski objekt, ugoden za vodno gospodarstvo in razvoj kmetijstva na tem področju.

Izgradnja HE Dubrava se pričinja v času, ko v SR Hrvaški najbolj pogrešajo električno energijo za svoj razvoj, zato opravičeno resno načrtujejo izkoriščanje energetskih možnosti srednjega toka Drave od Ormoža do Botova. Že zgrajeni HE Varaždin 1975 in HE Čakovec 1982 sta ob ugodnih vodnih razmerah reke Drave dokazali visoko stopnjo proizvodnosti električne energije. Vgrajena moč dveh cevni turbin v HE Dubrava po 40,3 MW bo dala letno 411,3 GWh električne energije. Zanimivo je tudi, da bo zgrajen nov akumulacijski bazen, ki bo dolg preko 11 km in povprečne širine 1,7 km.

Celotna oprema 1.350 ton, ki jo moramo izdelati v Litostroju, predstavlja dve cevni turbini s celotno turbinsko regulacijo in pripadajočo opremo, eno malo Kaplanovo turbino 1.180 KW s pripadajočo opremo, dve difuzorski zapirali s pripadajočo opremo za obe glavni cevni turbini, dva mostna žerjava nosilnosti 70/10 t, eno mostno dvigalo nosilnosti 20 t in celotni hladilni in drenažni sistem v strojnici.

Vrednost izdelane opreme, transporta in montaže je ocenjena nad 3 milijarde din. Roki izdelave so izredno zahtevni, saj je predvideno, da se bo morala prva turbina zavrte po 46 mesecih oziroma v začetku leta 1989.

Djale direktor Ante Adorić in za Litostroj generalni direktor Mirko Jančigaj. S podpisi pa so se začele dejansko uresničevati več kot 10-letne raziskave in priprave na izgradnjo hidroelektrarn na Dravi in Cetini.

Brez obljub in čestitk ob podpisu tako obsežnih naročil najbrž ne gre. Tako so najprej čestitali investitorjem in izvajalcem predstavniki obeh republiških organov, potem pa so si nekaj spodbudnih besed povedali še investitorji in predstavniki Litostroja. Če odmislimo laskave besede in čestitke na račun Litostroja, pa je vendarle najpomembnejše dejstvo povedal direktor Mirko Jančigaj, ko je med drugim v imenu litostrojaskih delavcev obljubil, da se bomo pošteno, predvsem pa v predpisanim roku, potrudili pri izdelavi kvalitetne opreme.

Vzdušje in razpoloženje so potem popestrile še mnoge optimistične izjave in pogovori prisotnih. Ugotovili so, da je velik napredek predvsem to, da na tem podpisovanju ni bilo nobenih tujih partnerjev, izdelovalcev opreme, ki jo znamo narediti sami, in tujih posojilodajalcev.

V pogovorih, ki so sledili podpisu pogodb, so predstavniki Elektrogos-

podarstva SR Hrvaške predstavili program izgradnje hidroelektrarn v naslednjem srednjeročnem obdobju 1986—1990. Ta ni majhen, saj zajema v prvi vrsti tri nove hidroelektrarne: HE Lepenica na Kolpi in še ena HE Čarpazlije v sistemu hidroelektrarn na reki Cetini. V pripravih in raziskovanju pa je od leta 1990 na področju sosednje republike še najmanj 14 večjih in malih hidroelektrarn.

Povedali so tudi, da imajo pripravljeno študijo do leta 2000, kjer so opredeljeni optimalni načrti izkoriščanja vodnih virov, ki dajejo možnosti za izgradnjo še nad 30 hidroelektrarn na področju SR Hrvatske.

Če se bodo predvideni načrti vsaj delno uresničili, nas čaka v Litostroju še veliko dela, saj so tu še druge republike in pokrajini, ki prav tako smelo načrtujejo izkoriščanje vodnih virov v energetske namene.

K. G.

40 let svobode in miru

Napisati besede v pozdrav prazniku dela je vedno zahtevna in odgovorna naloga za vsakogar, ki ga doleti ta čas.

1. maj ves napredni svet praznuje kot praznik dela in takrat se zavemo, da praznovanje za nas ne pomeni le obuditev spomina na delavsko zborovanje in prelito kri na Haymarketu v Chicagu leta 1886, takrat najmočnejšem in najodločnejšem središču delavskega gibanja v ZDA. Praznovanje 1. maja je tesno povezano tudi z zgodovinsko zelo pomembnimi dogodki iz naše polpreteklosti — s 27. aprilom, ko se je svobodoljubni slovenski narod v razkosani domovini organiziral v Osvobodilni fronti in se uprl sovražniku, in z 9. majem, ko smo leta 1945 premagali sovražnika in slavili zmago nad fašizmom in nacizmom. Ob tem pa ni mogoče spregledati še enega izredno pomembnega dogodka: letos mineva 35 let, ko so delavci prevzeli upravljanje v tovarnah in tako prvič po Pariški komuni prevzeli oblast v svoje roke.

Ko se ozremo nazaj na 40 let življenja v svobodi in miru in na 35 let svojstvene izgradnje socialistične demokracije, socialistične družbene ureditve, ki temelji na oblasti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, vidimo, kakšne velike uspehe smo dosegli, in naloge, ki nas čakajo v prihodnje. Mnogokrat pa se ne zavedamo, da smo za vse to morali pretrpeti ogromne žrtve, tako v narodnoosvobodilnem boju in socialistični revoluciji, kakor v povojni obnovi in izgradnji domovine in našega socialističnega samoupravnega sistema.

Vsi smo vpeti v boj za uresničevanje ustave, Zakona o združenem delu in drugih sistemskih zakonov, v boj za uresničevanje dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije in se zavedamo, da je to proces, ki ni odvisen le od peščice ljudi, ampak od nas vseh in da v takem procesu prihaja do odstopanj, slabosti in napak.

Živimo v času, ko moramo svoje naloge in opravila optimalno reševati, še toliko bolj, ker nas v to sili bistveno poslabšanje razmer v gospodarstvu, kar je deloma posledica naših lastnih slabosti, delno pa odsev zaostrenih razmer in gospodarskih težav na tujem, katerim se tudi naše gospodarstvo ne more izogniti.

Nekateri pozitivni rezultati so že vidni, so pa še slabosti, ki jih moramo odpraviti. Zato naj ne zveni kot oguljena fraza, če na kratko navedem naloge, ki nas čakajo: krepitev samoupravljanja, ki lahko dolgoročno bolj zanesljivo pomaga pri odpravljanju težav kot pa začasni državni intervencijski ukrepi; dograjevanje in izvajanje sistemskih rešitev, ki ustvarjajo razmere, v katerih intervencije ne bodo več potrebne; nenehno prizadevanje za boljše delo in racionalnejšo porabo ustvarjenega dohodka; omejevanje vseh vrst porabe; varčevanje v vseh okoljih in na vseh ravneh; umirjanje rasti življenjskih stroškov in s tem v zvezi ustavitev padanja življenjske ravni; še posebej pa spoštovanje usmeritve dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije.

Znova je prva beseda in dejavnost na nas samoupravljalcih, ki si prav gotovo želimo, da bi nam bilo jutri še bolje.

Joco Klobučar

KOMUNISTI LITOSTROJA

V pripravah na občinsko konferenco

Intenzivne priprave na letno občinsko konferenco ZKS Ljubljana-Šiška so potekale tudi v Titovih zavodih Litostroj. Enajsta seja sekretarjev OOKZ v tozidih in delovnih skupnostih v delovni organizaciji je bila posvečena prav tem pripravam.

Novost letošnje programske konference ZK je bila v tem, da je poleg glavnega dela potekalo tudi delo po skupinah. Tako so bile letos naključno izbrane tri teme: prva — o dolgoročnem razvoju občin in mesta Ljubljane, druga — o uresničevanju davčne politike v občini in tretja — o kadrovske politiki in nalogah v zvezi z volitvami v letu 1986.

Akcijska konferenca je zadolžila komuniste v posameznih strokovnih službah, da delegatom kot pomoč za razpravo na občinski konferenci pripravijo delovno gradivo k posameznim temam. Tako je bilo izdelano gradivo za prvo in tretjo temo. Sekretarji OO ZK so gradivo za obravnavo dolgoročnega razvoja občin in mesta ocenili kot presplošno, pri čemer je premalo pozornosti namenjeno razvoju Litostroja. Zato so sekretarji opozorili, naj delegati na občinski konferenci izpostavijo vlogo Litostroja v času do leta 2000, ko se le-ta po tem letu najbrž ne bo več prostorsko širil, bo pa zahteval več stanovanj za svoje delavce, boljšo infrastrukturo, večjo udeležbo strokovnjakov na univerzi in institutih.

Gradivo o kadrovske politiki in nalogah v zvezi z volitvami v letu 1986 je bilo ocenjeno kot dovolj dobra podlaga za razpravo. V njem je opozorjeno na upadanje članstva ZK, zato so komunisti v DO že ob obravnavi predlogov in sklepov 13. seje CK ZKJ in ponovno v programih dela OOKZ v letu 1985 posebno aktivnost usmerili prav v evidentiranje, spremljanje in idejno-politično usposabljanje komunistov.

Izobraževanje komunistov mora biti prvi pogoj, da bodo ti lahko kos vsem zahtevnim nalogam. Zato proces tako imenovanega samoizobraževanja ne more biti dovolj trda podlaga za uspešno delo komunistov, ampak je treba v večji meri vključevati komuniste v vse oblike organiziranega usposabljanja, od seminarjev do političnih šol. Da v OOKZ kadrovske politiki posvečajo premajhno pozornost, se kaže v tem, da pri evidentiranju in izboru kadrov

sicer upoštevajo usmeritve družbenega dogovora o kadrovske politiki, premajhna pozornost pa je posvečena odgovornosti kadrov. Tako razen ocen dela individualnega poslovnega organa še ni zaživel ocenjevanje slehernega komuniste. Potrebno pa bo dosledno uveljavljati načelo zamenljivosti in rotacije kadrov, omogočiti uveljavitev novih ljudi, materialne proizvodnje in znanosti, po preteku mandata pa poskrbeti, da se bodo vrnili v prejšnje delovno okolje. To načelo rotacije in vračanja kadrov je v Litostroju že uveljavljeno. Uveljaviti pa moramo še dostop in odpoklic kot sestavno obliko kadrovske politike.

Da kljub izvedenemu postopku evidentiranja in kandidiranja za posamezna opravila pogosto ne izberemo najustrežnejših kandidatov, je vzrok prav v nepopolnih in neažurnih kadrovskih evidencah. S tekočim dopolnjevanjem in vnašanjem vseh podatkov v kadrovske evidence lahko marsikdaj skrajšamo čas in se izognemo dilemam pri izboru delegatov.

Zato se moramo zavzemati za izbor takih delegatov, katerih sposobnost in angažiranost, idejnopolično prepričanje, delovni rezultati in moralne vrednote so odločilna merila za kadrovske politiko, kot tudi za idejno, akcijsko in kadrovske krepitve zveze komunistov.

Sekretarji so delovno gradivo dopolnili s konkretnimi predlogi. Tako naj bi bilo poudarjeno, da je mladim strokovno usposobljenim ljudem potrebno zaupati tudi vodilne in odgovorne dolžnosti. Osip članstva zveze komunistov zaenkrat ne sme vzbujati zaskrbljenosti, saj je v

sedanjem trenutku ta osip posledica ostrejših kriterijev za vstop v ZK in tega, da se od vsakega komuniste zahteva, da opravi konkretne naloge. Zlasti zakrbljujoče pa je, da iz vrst zveze komunistov izstopajo člani z 20 in večletnim stažem.

Na sestanku sekretarjev pa je bilo opozorjeno na nekatere konkretne probleme v delovni organizaciji. Tako so predlagali, da kaže glede na vse pogostejša opozorila o nizkih pokojninah upokojujencev organizirati razpravo na to tematiko. Glede na to, da konferenca OOS delovni organizaciji že pripravlja razpravo o tej tematiki, so sekretarji OO ZK podprli vsa prizadevanja za obravnavo in opozorili, da se je nanjo treba dobro pripraviti, strokovne službe pa zadolžiti, da pripravijo poročilo o dejanskem stanju na tem področju.

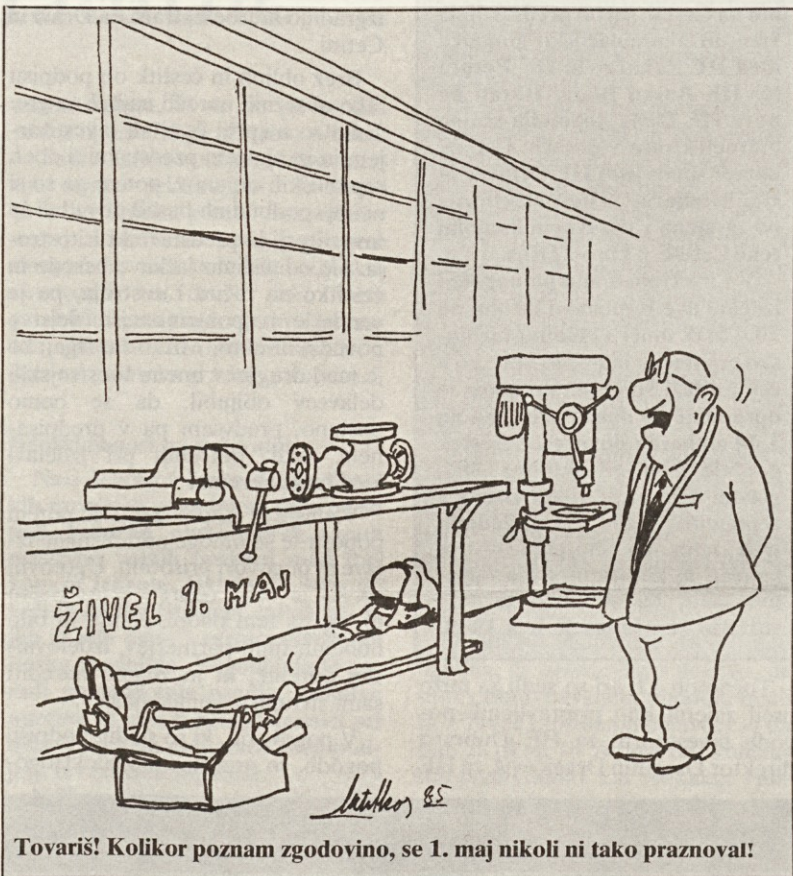
Z. Adlešič

Krajši delovni čas tudi v Litostroju?

Že nakaj časa teče tudi v Sloveniji razprava o krajšem delovnem času, ki jo vodi republiški sindikat Slovenije. Razprave o uvedbi krajšega delovnega časa so v Jugoslaviji pričeli že pred leti in jih v nekaterih drugih republikah ponekod tudi že uveljavili v praksi. Poznamo pa tudi že primere v Sloveniji, ko ne velja več 42-urni delovni teden.

Razlogov za uvajanje krajšega delovnega časa je več, v razpravah pa največkrat navajamo: humanejše delo, večje možnosti zaposlitve novih delavcev, daljši obratovalni čas, večja produktivnost itd. Prizadevanja za uvedbo krajšega delovnega časa v Sloveniji gredo v smeri uvedbe krajšega delovnega časa tam, kjer delavci delajo v težjih delovnih razmerah.

Tako smo tudi v naši delovni organizaciji začeli razmišljati o tem, najprej v tozdu PUM, kjer delavci opravljajo svoje delo v težjih razmerah.

naš delavec vpisal področje, kjer deluje. Še posebej to velja za aktivnosti izven tozda. Delegati izvršnega odbora so to dejavnost podprli in obljubili vso pomoč pri izvedbi ankete in ureditvi kartoteke.

12. redna seja

IO OOKZ TOZD PUM — 28. 3. 1985

»Predstavnik tozda Montaža je delegatom obrazložil zahtevek za ponovno uvedbo dodatka za vojno stanje na gradbiščih Iraka in Irana, ki znaša mesečno 70 ameriških dolarjev. Do ukinitev dodatka je prišlo 1. 7. 1984, ko smo po predpisanim postopku sprejeli družbeni dogovor, ki je ukinjal vojni dodatek in določil količnike za obračun osebnega dohodka. Ker pa do danes še ni bil sprejet zvezni družbeni dogovor, ker ga niso vse republike sprejele, druga podjetja (tudi Metalna) neprekinjeno izplačujejo delavcem vojni dodatek. Delegati so sprejeli sklep o ponovni uvedbi mesečnega dodatka za vojno stanje v višini 70 ameriških dolarjev na gradbiščih HE Haditha in ČP Kirkuk. Vsem upravičencem se izvrši poračun za nazaj do 1. 7. 1984.

10. redna seja

DS TOZD PROD. — 3. 4. 1985

»Slišali smo informacijo o poteku del na investiciji težkega programa, pri čemer smo ugotovili, da si nekatere strokovne službe (POAE) zagotavljajo boljše pogoje za delo kot proizvodni tozdi.

26. redna seja

DS TOZD PZO — 6. 4. 1985

»Delegati DS TOZD ZSE so obravnavali pobudo o možnosti spremembe pričetka delovnega časa in sprejeli stališče, da načeloma niso za pričetek ob 6 uri, vendar se bomo prilagodili oziroma podredili ostalim TOZD/DS.

20. redna seja

DS TOZD ZSE — 29. 3. 1985

Paberkovanje po zapisnikih

»Spremeni se predlog porabe planiranih sredstev, namenjenih za stanovanjska posojila in dodelitev stanovanj, in sicer z dosedanjih 3.500.000,00 din, namenjenih za nakup družbenega stanovanja, na 2.260.000,00 din. Za razliko pa naj se povečajo sredstva za posojila delavcem, tj. na 3.000.000,00. Ker pa so sredstva, namenjena za nakup stanovanja v družbeni lasti, premajhna za kakršenkoli nakup stanovanja, se bodo združila s sredstvi, ki bodo namenjena za to v letu 1986.

15. redna seja

stanovanjske komisije pri DS

TOZD ZSE — 13. 3. 1985

»Delegati so obravnavali dopis sektorja POAE, s katerim želi priti do stališč v zvezi s premaknitvijo začetka delovnega časa na 6. uro. Po rezultatu ankete, izvedene v našem tozdu, se je več kot dve tretjini delavcev izreklo za 6. uro, zato je delavski svet sprejel naslednji sklep: Glede na izid ankete se delavski svet odloča za pričetek delovnega časa ob 6. uri. Pri tem zahtevamo, da so vse ostale določbe o delovnem času nespremenjene, oziroma take, kot jih določa organizacijski predpis Evidentiranje in obračun premakljivega delovnega časa.

13. redna seja

DS TOZD PROD — 14. 3. 1985

»Sektor POAE opozarja na čakanje pred žigosno uro na določeno minuto, kar je v nasprotju z določili organizacijskega predpisa in zahteva od vodstvenih delavcev, da poostrijo kontrolo nad žigosanjem kartic.

13. redna seja

DZ TOZD PROD — 14. 3. 1985

»V razpravi so delavci zahtevali naj se povečajo tudi razponi s ponovnim vrednotenjem del in nalog, torej sprememba samoupravnega sporazuma in Pravilnika o osnovah in merilih za osebne dohodke.

Tudi predsednica sindikata je bila mnenja, da bo naše samoupravne akte o nagrajevanju potrebno spremeniti in prilagoditi današnjim zahtevam. V zadnjem času smo osebni dohodek dvigovali predvsem s povečanjem vrednosti točke. Strinja se je z direktorjem, naj se osebni dohodek zagotovi z delom.

19. redna seja

DS TOZD ZSE — 14. 3. 1985

»Delegati so zavrnilo prošnjo za dodatna posojila za stanovanjsko zadrugo Koseze, z ugotovitvijo, da so naši delavci v stanovanjski zadrugi Litostroj že prejeli maksimalna posojila in da v našem tozdu ni razpoložljivih sredstev v ta namen.

19. redna seja

DS TOZD ZSE — 14. 3. 1985

»IO OOKZ TOZD OB je sprejel sklep, da na predlog večine delavcev v tozdu Obdelava predlaga pričetek delovnega časa ob 6. uri, vzporedno s tem pa tudi gibljivi delovni čas kot v drugih tozidih, s pripombo, da se spremembo delovnega časa uvede organizirano. Gibljivi delovni čas naj se uvede na tistih delovnih mestih, kjer to proizvodni proces dopušča, oziroma mu je to celo v prid. Nujnost gibljivega delovnega časa ob prehodu na začetek dela ob 6. uri narekujejo zunanji vplivi, prometne konice, primestne avtobusne zveze in ostalo.

15. redna seja

IO OO TOZD OBD — 21. 3. 1985

IO OOKZ TOZD OB predlaga vodstvu delovne organizacije, naj preuči možnost, da se ob izplačilu osebnega dohodka poveča gotovinsko izplačilo na 10.000 din, saj vrednost dosedanjega izplačila v gotovini ob vseh višjih življenjskih stroških ne dosega več svojega namena.

15. redna seja

IO OOKZ TOZD OB — 21. 3. 1985

»Delegati so obravnavali škodo zaradi izmeta in napak v letu 1984 in ugotovili, da je škoda v primerjavi z letom poprej narasla za 40 odstotkov. Delegati delavskega sveta opozarjajo, da je treba posvetiti vso pozornost kakovosti izdelave, saj z nekvalitetnim delom povečujemo lastno ceno.

Končno se tudi postavlja vprašanje naše konkurenčnosti na tržišču.

25. redna seja

DS TOZD PZO — 22. 3. 1985

»Ob odhodu v pokoj se po 14. členu Pravilnika o delitvi sredstev skupne porabe izplača vsakemu delavcu posebna nagrada v višini treh povprečnih osebnih dohodkov v Litostroju v preteklem letu, ki je lani znašal 29.030,00 din. Tako bi vrednost odpravnine v letu 1985 znašala 88.890,00 dinarjev.

25. redna seja

DS TOZD PZO — 22. 3. 1985

»Predsednica kadrovske komisije je obvestila izvršni odbor, da komisija ureja kartoteko aktivnosti naših delavcev v raznih organih v tozidih, delovni organizaciji in zunaj delovne organizacije. Zato bo v tozdu izvedena anketa, kjer bo vsak

Na pobudo občinskega sindikalnega sveta smo imeli razgovor o uvedbi krajšega delovnega časa tudi v naši delovni organizaciji.

Razgovoru so poleg nekaterih vodstvenih delavcev tozda PUM, predsednika OO sindikata tega tozda in strokovnih delavcev kadrovske splošnega sektorja prisostvovali tudi predstavniki občinskega sindikalnega sveta.

V uvodu smo najprej spregovorili o nekaterih aktivnostih in ukrepih, ki jih v naši delovni organizaciji, da bi tako zagotovili humanejše delo, izvajamo že sedaj. Udeleženci razgovora smo menili, da je skrajševanje delovnega časa samo eden od možnih ukrepov za humanejše delo. Pred odločitvijo o tem, na kakšen način skrajšati delovni čas, pa je potrebno opraviti ustrezne analize, ki naj z vseh strani osvetlijo dejanske možnosti in upravičenost takšne odločitve. Ugotovili smo, da je v tem trenutku pri nas še vrsta ovir, ki nam preprečujejo, da bi krajši delovni čas uvedli tudi v naši delovni organizaciji ali pa v enem delu delovne organizacije, npr. tam, kjer so delovne razmere težje. Pri nas s skrajševanjem delovnega časa ni možno podaljšati obratovalni čas. V proizvodnji, kjer delo poteka nepretrgano v treh izmenah, bi bilo tako potrebno uvesti še četrto izmeno! Na vsak način pa bi bilo potrebno povečati obseg dela v popoldanski izmeni. Pomanjkanje delavcev kovinarske in metalurške usmeritve nam ne omogoča, da bi lahko obratovalni čas tudi dejansko podaljšali.

Glede na veliko število vozačev, ki se vozijo na delo z delavskimi avtobusi, praktično ni možno preiti na krajši delovni čas samo v enem delu delovne organizacije. Torej bo treba razmišljati o krajšem delovnem času v delovni organizaciji kot celoti. Ali pa so za to dani v tem trenutku vsi pogoji? To mora pokazati širša in temeljita analiza.

Ugotovitev na razgovoru v tozdu PUM je bila jasna. Pogojev za prehod na krajši delovni čas v Litostroju še ni.

V skladu s stališči mestnega sindikata, ki je na svoji seji sklenil, da o gradivu, ki ga je o tej problematiki pripravil republiški sindikat, razpravljajo tudi vse osnovne organizacije sindikata v Ljubljani, lahko pričakujemo, da se bo po razpravi o pričetku delovnega časa, ki nas je te dni precej okupirala, pričela nova razprava. Njeno glavno vprašanje bo, ali je možno preiti na krajši delovni čas tudi v Litostroju. Kakšna bo dokončna odločitev, bomo še videli, vendar je ne pričakujemo kmalu.

Ivo Jarc

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 6000 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajateljski svet — Uredniški odbor: predsednik dipl. iur. Anton Tomažič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Tone Erman, Franc Kostevc, Marjana Djulinac, Mirko Čepuran, Slobodan Nikolić, dipl. ing. Anton Brear, Toni Skušek, Srečko Pirc in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marjana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, lektorica prof. Vesna Tomc. Telefon uredništva 556 021 (n.c.), interna 202, 246 — Tiska Tiskarna Ljubljana. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72

Kdaj bomo bolje nagrajevali inovatorje?

Naslovi člankov v dnevnem časopisu, kot: Zakaj se nekateri še sramujejo, Delavci s predlogi še črne ovce, Vodilni kadri imajo voljo, ne pa potrebnega znanja itd., so me spodbudili k pisanju tega prispevka z željo, da na tem področju naredimo korak naprej in da informiramo nekoliko širši krog ljudi, da se tudi pri nas v Litostroju, četudi ne še po vseh temeljnih organizacijah, počasi premika (upam, da v zadovoljstvo vseh) na boljše.

Zavedati se moramo, da je vzrok za sedanjo izredno nizko uvrstitev Jugoslavije na lestvici svetovne ustvarjalnosti posledica slabe in neučinkovite ustvarjalnosti vseh nas, ki smo v tem trenutku v vrstah ustvarjalcev. Zakaj je naša ustvarjalnost tako nizka? Če predpostavimo, da je naša strokovna izobrazba zadostna, nam ostane še nekaj vzrokov:

- nismo motivirani za ustvarjalno delo,
- ne upamo si ustvarjalno delati, ker ne zaupamo v lastno znanje,
- smo časovno vezani na neustvarjalne vsakdanje naloge,
- zavirajo nas negativne izkušnje drugih,
- bojimo se nevšečnosti (skali-tev medsebojnih odnosov) sodelavcev zaradi prijave inventivnega predloga,
- zaradi preslabe informiranosti se še ne zavedamo pomena inovacijske dejavnosti.

To so samo nekateri vzroki. Našteli bi jih lahko še več, vendar že iz navedenega vidimo, da s pametnim pristopom lahko ovire premagamo. Kako, pa je že drugo vprašanje, ki ga bomo morali še rešiti.

Na področju inovacijske dejavnosti bomo morali doseči množič-

nost, to pa zahteva spremembo poslovnice politike na nekaterih področjih in spremembo našega odnosa do nekaterih inovatorjev. Tako kot v pretežnem delu slovenskih tovarn so tudi pri nas v Litostroju inovatorji samorastniki. Vse je odvisno od njih samih; nimajo nikakršne spodbude, nudimo jim zelo malo pomoči, pri realizaciji svoje inovacije naletijo na kup ovir, včasih celo namernih, in če ne prej, pa prav na koncu, ko je že vse rešeno, zavlačujemo z izplačilom pripadajočega posebnega nadomestila, seveda vse na škodo inovatorja. Vse to negativno vpliva na rezultate prizadevanja za doseg množičnosti na tem področju.

Razen navedenega pa predstavlja eno izmed glavnih ovir za hitrejši razmah ustvarjalnega dela tudi ugotavljanje in evidentiranje dohodka od inovacijske dejavnosti. Upamo, da se bo z najnovejšo spremembo predpisov obrnilo na bolje, saj bodo organizacije združenega dela odslej tudi knjigovodsko in finančno spremljale inovacijski dohodek, za kar je predviden posebni konto 852. Na ta način bo ustvarjena gospodarska korist, ki je plod tehničnih izboljšav, evidentirana in knjigovodsko vodena.

Na žalost moramo priznati, da tudi v naši tovarni nimamo knjigovodsko evidentiranega inovacijskega dohodka, pač pa imamo skrbno beležene vse izdatke za posebna nadomestila, kot je strokovni izraz za nagrado inovatorju za že ustvarjeno gospodarsko korist. Iz tega nekateri, ki o zadevi niso natančno seznanjeni, sklepajo, oziroma so v celoti prepričani, da so inovacije v naši tovarni samo strošek. Nekomu smo dali nagrado za nekaj, kar je njegova delovna dolžnost. Pri tem pa ne pomislijo, oziroma tega niti ne vedo, ne vem, po čigavi zaslugi ali krivdi, da je pri nas v Litostroju dohodek od inovacij tako velik, da pride samo od ene letošnje inovacije na slehernega od nas Litostrojčanov (ki nas je precej čez 4000) najmanj polovica mesečnega neto osebnega dohodka.

Samo neinformiranost o pomenu inovacij za dohodek tovarne ali pa nevarno bolesta nevoščljivost nekaterih in lastna nesposobnost je lahko vzrok za takšen odnos do inovatorjev!

Tako kot v kranjski Savi ali štorski Železarni imamo tudi pri nas v povprečju kar precej sodelavcev, ki

razmišljajo inventivno. S svojimi predlogi pa ne uspevajo. Pogosto celo njihovi neposredni predpostavljenci ali pa celo visoko izobraženi strokovnjaki, ki bi jih v njihovem prizadevanju morali spodbujati, za uvajanje inovacij nimajo ali pa nočejo imeti posluha.

Naša bolj ali manj uspešna prihodnost je ob pametnem gospodarjenju v veliki meri odvisna tudi od ustvarjanja na vseh področjih.

Mnogi vidijo samo višino posebnega nadomestila, ki ga dobijo inovatorji, ne pomislijo pa, da pri zelo uspešnih inovacijah pripada avtorju samo majhen odstotek od ustvarjalne gospodarske koristi, včasih celo manj kot en odstotek (1 odstotek), in da so k znesku mesečnega dohodka vsakega izmed nas z določenim odstotkom prispevali tudi oni.

Pri analiziranju prijavljenih inovacij, ki so dale večjo ali manjšo gospodarsko korist, in izkušenj, ki sem si jih pridobil kot predsednik komisije za pospeševanje inventivne dejavnosti v tozdu Institut IRRP, moram poudariti, da v do sedaj obravnavanih primerih, kjer je komisija (izračunavala) na osnovi že ustvarjene gospodarske koristi višino posebnega nadomestila, ni bilo primera, da bi inovator prijavil inovacijo in dal lažne podatke o gospodarski koristi (vse smo natančno preverili) ter zanjo dobil nagrado. Poudarjam, da so pomembnejše inovacije predlagali strokovnjaki z daljšo prakso, ker so za nove rešitve potrebne dolgoletne izkušnje, široko znanje in veliko razmišljanja ter prirojena lastnost za iskanje nečesa novega, za izboljšanje obstoječega.

Tako kot v pretežnem delu naših tovarn, smo tudi pri nas dobesedno zanemarili človeka kot temeljnega dejavnika vsake proizvodnje. Pozabili smo, kaj pomeni dobra organizacija, nagrajevanje po delu in sploh vsakršno spodbujanje dobrega ustvarjalnega dela. Še vedno ne znamo primerno nagrajevati inovatorjev, zato ti inovacij tudi ne prijavljajo.

V sedanjem času pogosto govorimo o posodobitvi proizvodnje v naši tovarni. Sredstev za to pa ni, zato si tudi ne moremo in si ne bomo mogli privoščiti hitrejšega razvoja, čeprav je to nujno potrebno. Z vso odgovornostjo lahko trdim, da imamo možnosti za hitrejši razvoj, saj imamo med nami ljudi z veliko znanja in energije, ki znajo delati, ki so ustvarjalni. Njihovo energijo je potrebno sprostiti, ne pa jo na razne načine zavirati, kar se tudi dogaja.

Sreča je, da imajo inovatorji oz. ustvarjalni delavci toliko energije in toliko volje, da vztrajno zadovoljujejo zahteve in premagujejo ovire, ki jim jih postavljamo (to ni samoupravljanje), čeprav je razvidno, da

Iskrene čestitke ob prazniku dela vsem delavcem Litostroja!

izpolnjujejo vse pogoje za izplačilo posebnega nadomestila oz. nagrade.

- Upajmo, da bodo:
- izkušnje, ki smo jih pridobili z dosedanjim delom na tem področju,
 - spremenjeni predpisi (evidentiranje inovacijskega dohodka),
 - pogodbe in aneksi k tem pogodbam (kadar gre za patente urejajo odnose med avtorji in koristnikom),
 - novi pravilnik o pospeševanju inventivne dejavnosti v naši tovarni (ki ga rojevamo že tretje leto, datum poroda pa še ni znan),

— pomen inovacijskega dela v sedanjem času (kar je povsod močno poudarjeno, posebej še v gradivu s problemske konference Zveze komunistov Jugoslavije — o razvoju inovacijske dejavnosti kot množičnega gibanja),

— ustrezno nagrajevanje in primeren odnos do inovatorjev in tudi tale članek, ki ima namen informirati širši krog Litostrojčanov, prispevali k temu, da bodo inovacije v vseh temeljnih organizacijah združenega dela doživele večji razmah (množičnost!) in tako postale gibalo razvoja tovarne na vseh področjih.

Ivan Gantar

Spominjam se

Vsa Dolenjska se je selila. Mi smo takrat stanovali v Trnovem in nekaj dni in noči so mimo naše hiše ropotali vozovi, naloženi z vsem kar človek potrebuje vsak dan.

- Radovednost me je gnala ven.
- Kam pa vi, vprašam. Nič odgovora. Stojim ob hiši in spet se približa voz, polno naložen, na njem pa ženica.
 - Kam pa, mamca, jo vprašam, kam se peljete?
 - V Vilah, v Filah, ponovi.
 - Zakaj, jo vprašam.
 - Bežimo, mi odgovori, da nas ne bodo pobili.
 - Kdo?
 - Ja, oni, oni!
 - Kdo oni, jo ponovno vprašam.
 - Tako je bilo rečeno, da naj bežimo!

Taka je bila močno razširjena propaganda belogardistov. Nekaj dni tišine. Napočil je 9. maj. Obetal se je lep spomladanski dan. Radovednost me premami, da grem pogledat kaj je tako tiho, kako, da vozovi ne ropotajo več, takrat pa me že sestra pokliče in pravi:

— Poglej, zastava visi na naši hiši. In res je visela — bela, modra in rdeča.

To se je zgodilo ob 9. uri dopoldne, 9. maja 1945. leta. Takoj sva se s sestro dogovorili, da greva pozdravit osvoboditelje. Hiteli sva v središče mesta. Kongresni trg je bil poln ljudi, ki so plesali kolo, ne eno, več kol. Kamioni z osvoboditelji pa so še vedno prihajali. Ob 10. uri so pričeli zvoniti zvonovi po vseh cerkvah. Sestro sva pohiteli še do magistrata — vsa Ljubljana je bila eno samo veselje.

Ljubljanci so partizane-osvoboditelje pričakali s cvetjem in cigaretami, ki so jim jih metali. Borci so lovili te darove in bili srečni, čeprav so bili utrujeni od bojev in dolge poti.

Ljudje ob cestah so kar stali, nekateri so jokali, so objemali, peli, se smejali, vse zaradi svobode, ki je končno prišla. To je nepozaben spomin, star 40 let.

Olga Jerončič

MINI NOVICE

Našemu tozdu ZSE gre očitno dobro. Z odhodom živahnega Ludvika (pa ne tistega s karikature) so se v našem prej omenjenem tozdu odločili za salomonsko potezo. Spajdašili so se s potovalno agencijo Globtur, si nabavili njihove počitniške programe in zdaj poslujejo, da je kaj. Vsi Litostrojčani so vlnjudo vabljeni, da se oglasijo na Globturu in tam se lahko iz prve roke dogovorijo, kam in kako na dopust. Priprave na dopuste so torej res temeljite in vsestranske!

Umirilo se je tudi politično stanje v tozdu PTS. Z zamudo so izvedli referendum in dokazali ostalim delavcem tovarne, da so poštene in vestni samoupravljalci. Samoupravno odločanje ne gre kar tako mimo njih...

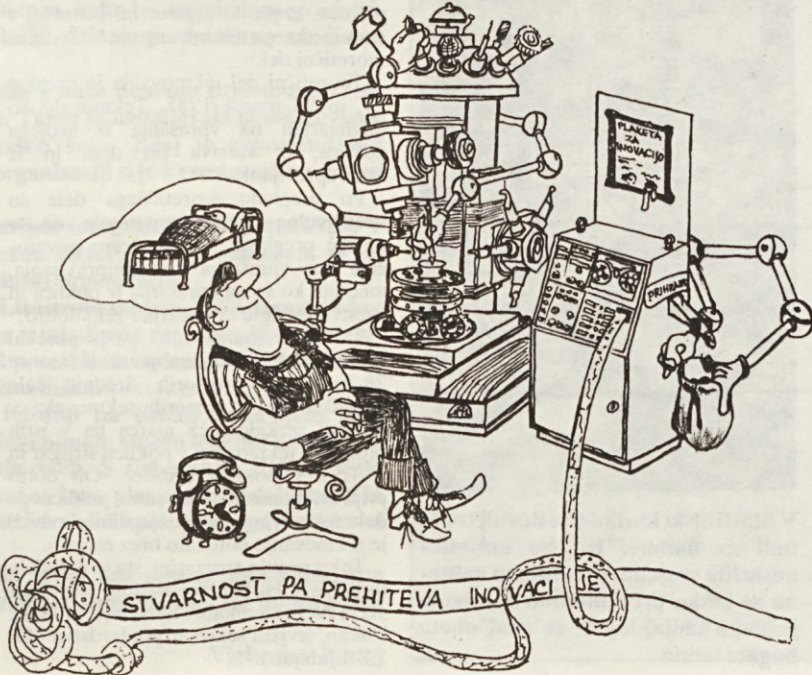
Tudi športno področje je izredno živahno. Vse sekcije poganjajo kot regat spomladi. Športniki lovijo korak s politiki in oboji brzijo po tovarni gor in dol. Komaj se izogibajo delavcem, ki jih je še nekaj ostalo pri svojih poklicih. Pogledali so že malo tudi čez mejo, sploh pa so močno in trdno združeni pod vodstvom močne Janezove roke. V slogi je moč ... V množici pa tudi ...

Kulturniki ne zaostajajo. Začelo se je z množičnejšimi obiski kulturnih prireditev, temu so sledili kulturni večeri oziroma popoldnevi v tovarni — z znanimi gosti, zdaj pa bomo mi izvajalci kulturnih prireditev. Še malo, pa bomo lahko začeli razpisovati abonmaje...

Zaspenci, pozor! Šušlja se, naj bi začeli delati spet ob šestih zjutraj! Može so (vsaj nekateri ZA), matere pa ne! Otroci pa menda še manj. Bolj zanimiva je druga varianta — in sicer o skajšanju delovnega časa na šest ur. So pa seveda tudi medpripombe. Najlepša je bila tale, ki so jo premelevali: če zdaj od osmih ur delamo le šest ur, kako bo potem, ko bomo morali kar vseh šest ur res delati! Grozljivo, ali ne? Pa tudi pohvalno, saj niso razpravljali o tem, da bomo potem nemara delali samo štiri ure!

Toliko za danes, naslednjič pa spet na svidenje!

m. m.

Seja časopisnega sveta

Člani časopisnega sveta Litostroja so se 19. marca letos zbrali na svoji drugi seji. Poleg že tako obširne problematike o informativni dejavnosti v preteklem letu ter o načrtih za letošnje leto so delegati obravnavali še dva pravilnika: osnutek pravilnika o obveščanju delavcev v Litostroju ter predlog pravilnika o nagrajevanju dopisnikov tovarniškega časopisa in drugih oblik obveščanja.

Člani časopisnega sveta so bili najprej seznanjeni s delom uredništva v letu 1984 ter z uresničevanjem temeljne vsebinske zasnove. Člani sveta so sprejeli poročilo uredništva (objavljeno je bilo v eni prejšnjih števk časopisa) ter pripomnili, da bi morali v tovarni še bolj pogostejše čutiti prisotnost novinarjev. V časopis pa moramo tudi pogostejše kot sedaj vključevati prispevke iz krajevne skupnosti Litostroj. Člani časopisnega sveta so tudi podprli pobudo mladincev — mladinsko stran (FIRBEC), z željo, da bodo pričeto delo uspešno nadaljevali. V nadaljevanju seje so bili delegati seznanjeni s finančnim poročilom ter planom za letošnje leto, sledil pa je krajši povzetek ankete o obveščenosti v naši delovni organizaciji. Poročilo o anketi je sledila krajša razprava, ki se je osredotočila predvsem na razumljivost posameznih prispevkov. Mišljena so bila predvsem mesečna poročila, ki jih objavljamo v Internih informacijah. Kot že velikokrat poprej je bila dana pripomba, da bi morale biti raznovrstne tabele in številčni podatki le podkrepitev pisnih poročil, ki bi morala biti zapisana tako, da bi bila razumljiva čim večjemu številu ljudi. Obravnava ankete je bila zaključena s pripombo, da ta ne bi smela

biti sama sebi namen, zato mora uredništvo časopisa izsledke ankete upoštevati in na osnovi dobljenih dognanj izboljšati informiranje in informiranost delavcev. To pa je bil tudi eden izmed smotrov izvajanja takšne ankete.

DVA PRAVILNIKA IN CENA ČASOPISA

V skladu z Zakonom o združenem delu, ki zahteva, da so delavci v organizacijah združenega dela obveščeni o dognanjih v njih in da je obveščanje urejeno s samoupravnim splošnim aktom, je strokovna služba Centra za samoupravljanje, DPO in informiranje pripravila **osnutek pravilnika o obveščanju delavcev v naši delovni organizaciji**. Pri sestavljanju osnutka so bile upoštevane potrebe in posebne značilnosti Litostroja. Ta pravilnik ureja uresničevanje pravic delavcev do pravočasnih, resničnih in popolnih podatkov, obvestil in drugih oblik obveščanja, ki so pogoj za samoupravno odločanje ter določa oblike, vsebino in vire obveščanja, pa področje dela strokovne službe za informiranje.

Po krajši razpravi so člani časopisnega sveta sklenili, da je osnutek ustrezno pri-

pravljen in da gre lahko v nadaljnji samoupravni postopek za sprejem.

Obravnavi osnutka tega pravilnika je sledila obravnava predloga **pravilnika o nagrajevanju dopisnikov tovarniškega časopisa ter dopisnikov drugih oblik obveščanja**. Zadnje spremembe višin honorarjev dopisnikov časopisa so bile narejene pred petimi leti, zato je povsem razumljivo, da so bile te postavke v zadnjem času že popolnoma neustrezne in precej nižje od honorarjev, ki jih svojim dopisnikom izplačujejo podobni časopisi. Novi pravilnik poleg novih višin honorarjev, ki se razlikujejo glede na vrst prispevka, določa tudi, kdo vse je dopisnik oziroma kaj se in česa se ne nagrajuje. Eden izmed členov pa tudi določa, da se nagrade vsako leto uskladijo z odstotkom povišanja vrednosti točke v preteklem letu. S tem se bomo izognili precejšnjemu postopnemu zmanjševanju realne višine nagrad.

Poleg tega pa pravilnik določa tudi nagrajevanje prispevkov v nakaterih rubrikah Internih informacij, ki do sedaj niso bile nagrajevane.

Člani časopisnega sveta so se strinjali z določili pravilnika in so ga sprejeli v predloženi obliki.

Ob koncu seje je bila podana še informacija o pogodbi s Tiskarno Ljubljana, ki tiska časopis Litostroj. Glede na cene svojih storitev ter na predvideno ceno materiala bo en izvod našega časopisa letos stal približno 50 dinarjev, lani pa je bil okoli 40 dinarjev.

t. š.

PRAVILNIK - PRAVILNIK - PRAVILNIK

o nagrajevanju dopisnikov tovarniškega časopisa in drugih oblik obveščanja

1. člen

S tem pravilnikom se določajo osnove in merila za nagrajevanje dopisnikov in drugih avtorjev prispevkov za tovarniški časopis in za druge oblike obveščanja ter način obračunavanja prispevkov in izplačila nagrad.

2. člen

Dopisnik je vsak delavec delovne organizacije ali druga oseba, ki je avtor prispevka, kateri je bil poslan za objavo v tovarniškem časopisu ali v drugih oblikah obveščanja.

Za dopisnika šteje tudi delavec, ki dela v informativnem centru, če je bil prispevek napisan na njegovo pobudo in ni vezan neposredno na njegove delovne naloge. O nagrajevanju dopisnikov iz prejšnjega odstavka odloča uredniški odbor na predlog glavnega urednika.

3. člen

Prispevki dopisnikov se razporedijo na posamezne novinarske vrste v skladu z definicijo za posamezno vrsto prispevka. Kadar se vrsta prispevka ne more neposredno opredeliti, se prispevek razporedi v isto vrsto, ki ima največ značilnosti določene vrste prispevka.

4. člen

Nagrade dopisnikom za prispevke, ki so bili objavljeni, se izplačujejo po določilih tega pravilnika.

Nagrade za prispevke se obračunavajo v tistem obsegu, kot so bili prispevki objavljeni.

5. člen

Prispevek je vsako napisano, natiskano, narisano ali fotografirano sporočilo, ki ga je poslal dopisnik.

ZVRST PRISPEVKA

- fotografija — industrijska
- fotografija — umetniška
- fotografija splošna
- umetniška fotografija ali vinjeta za fleš na prvi strani
- ilustracija, izvirna risba ali karikatura
- križanka — eno polje
- izvleček iz zapisnikov, revij, dnevnega tiska, strokovnih revij, knjig in prevod iz tujih jezikov
- članek o dogodkih iz delovne organizacije, izvirno poročilo s sestankov, o delu športnikov, društev (vesti, poročilo)
- poljudni članek, reportaža, intervju, potopis, podlistek in črtica
- samostojni komentar o delu samoupravnih organov in drugih organizacij, komentar o problemih pri delu, ocena uspešnosti posameznih ravnanj (beležka, komentar, recenzija)
- uvodnik, strokovni članek, vodilni članek, analiza poslovanja, ocena in komentar
- nagrada za lektoriranje ene tipkane strani (30 vrstic) se določi po zahtevnosti prispevka

VIŠINA NAGRADE

- 150—300.- din
- 200—400.- din
- 100—250.- din
- 300—600.- din
- 300—600.- din
- 4.- din
- 3—5.-din za vrstico
- 4—6.- din za vrstico
- 5—7.- din za vrstico
- 7—9.- din za vrstico
- 9—12.- din za vrstico
- 80—100.- dinarjev

7. člen

Nagrade za prispevke v posameznih rubrikah Internih informacij se določijo v naslednji višini:

- uvodnik
- Načrtujemo! Kako izpolnjujemo?
- Drugi o nas
- Delegati razpravljajo in odločajo
- Iz dela DPO
- Predlagajte novo, boljše
- Vi sprašujete mi odgovarjamo
- grafični prispevki, vinjete

O nagrajevanju dopisnikov Internih informacij se smiselno uporablja 2. člen tega pravilnika.

6. člen

Nagrade za prispevke v tovarniškem časopisu se določijo po vrsteh prispevka in njihovem obsegu na podlagi naslednje razporeditve:

8. člen

Nagrade se izplačujejo v gotovini ali na žiro račun dopisnika v skladu z veljavnimi predpisi, in sicer v roku enega meseca po objavi prispevka.

9. člen

Zneski se vsako leto uskladijo z odstotkom povišanja vrednosti točke v preteklem letu. Uskladištev potrdi uredniški odbor na predlog glavnega urednika.

10. člen

Nagrade se ne izplačujejo za dobesedno objavljene zapisnike, za gradivo za samoupravne organe in družbenopolitične organizacije, sindikalne skupine, zbornice delavcev in za prispevke v dnevne informacije.

Prav tako se ne nagrajujejo službene objave, vabila, čestitke, zahvale in podobno, ki jih posredujejo razni organi, organizacije ali posamezniki.

- 400—600.- din
- 300—1000.- din
- 300—500.- din
- 300—500.- din
- 300—500.- din
- 300—1000.- din
- 300—1000.- din
- 300—600.- din

11. člen

Višino nagrade predlaga odgovorni urednik, potrdi pa uredniški odbor. V spornih primerih dokončno določi višino nagrade uredniški odbor.

12. člen

Ta pravilnik se uporablja tudi za prispevke v drugih oblikah obveščanja v delovni organizaciji, če je tako odločil za obveščanje.

13. člen

Ta pravilnik sprejme časopisni svet delovne organizacije. Veljati začne osmi dan po objavi, uporablja pa se od 1. marca 1985.

Ta pravilnik je sprejel časopisni svet 19. marca 1985.

Predsednik časopisnega sveta Franc KOSTEVC

V litostrojski kurilnici je dovolj toplo tudi za limone. Ko bo kurilnica odslužila svojemu prvotnemu namenu se lahko preusmerimo v gojenje južnega sadja, saj se že zdaj obeta bogata letina

Razpis štipendij Titovega sklada za šolsko leto 1985/86

Leto je naokrog in pred nami je maj — mesec radosti in veselja. Zato bi vse mlade ob prazniku mladosti rada opozorila na štipendije Titovega sklada.

Razpis je bil objavljen v časopisu »Delo« 11. aprila 1985.

Zaradi pomanjkanja prostora bi rada opozorila vse tiste, ki se boste oziroma se že izobražujete ob delu ali iz dela ter študente in dijake in niste starejši od 30 let, na najbolj pomembne kriterije.

Če pa vas zanimajo podrobnosti, se lahko oglasite osebno ali po telefonu v Kadrovsko-splošnem sektorju, oddelku za izobraževanje, soba št. 23, št. telefona 254.

KRITERIJI ZA MLADE DELAVCE:

- da se odločate za izobraževanje iz dela ali ob delu
- da imate najmanj dve leti delovne dobe
- da ste s svojim delom, prizadevnostjo in ustvarjalnostjo dosegli nadpovprečne delovne uspehe v svojem delovnem okolju

— da ste aktivni v družbenopolitičnih organizacijah, samoupravnih in delegatskih organih, družbenih organizacijah in društvi

PREDNOSTNI KRITERIJ PRI IZBIRI ŠTIPENDISTOV:

- da izhajajo iz vrst neposrednih proizvajalcev v materialni proizvodnji in se odločate za nadaljnje izobraževanje v smeri svojega osnovnega poklica oz. dejavnosti
- da dosegate dobre rezultate na delovno proizvodnih tekmovanjih ali ste inovatorji
- da ste glede na svoje materialno stanje v slabšem družbenoekonomskem položaju

PRAVICE IN OBVEZNOSTI ŠTIPENDISTOV SKLADA:

- mladi delavci prejemajo štipendije za izobraževanje iz dela v višini povprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji, uradno ugotovljenega za preteklo leto (za leto 1985 je 27.762,00 din).
- izobraževanje ob delu pa v višini 50-odstotnega povprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji (za leto 1985 je 13.881,00 din).
- da imajo mladi delavci izjemoma v prvem letu prejemanja štipendije v srednji šoli najmanj dober uspeh, v višjih in visokih šolah pa povprečno oceno najmanj 7.
- študentje pa povprečno oceno najmanj 8.

POSTOPEK ZA PODELITEV ŠTIPENDIJ:

Za štipendijo Titovega sklada SRS praviloma evidentirajo mlade delavce samoupravni organi organizacij združenega dela — pristojni za kadrovsko področje, posebej za ZSMS v organizacijah ali skupnostih. Mlade delavce pa morajo predlagati do 30. MAJA 1985. Če bo kandidatov manj kot je razpisanih štipendij (za občino Ljubljana-Siška je razpisanih 7 štipendij) se rok podaljša do 31. avgusta 1985.

M. Jevnikar

Tekmovanje litostrojskih kovinarjev

Tudi letos smo, tako kot že vrsto let, organizirali tekmovanje kovinarjev delovne organizacije. Namen 9. izbirnega tekmovanja je bil v tem, da izberemo najboljše delavce v posameznih poklicih, ki bodo zastopali Litostroj na 5. proizvodno delovnem tekmovanju kovinarjev Ljubljane.

Naše tekmovanje kovinarjev je potekalo v času od 27. do 29. marca 1985 in sicer v petnajstih poklicih.

Litostroj se je vsa leta resno pripravljala tudi na tekmovanja kovinarjev mesta in republike, in tako ni presenetljivo, da bomo letos prevzeli organizacijo tekmovanja za 3 poklice: livar-kalupar, modelni mizar in strojni kovač. Poklic modelni mizar je letos celo prvič uvrščen na tovrstno tekmovanje. Prav tako je bila Litostroju ponujana organizacija za poklic rezkalec, vendar zaradi prevelikih obveznosti tozd Obdelava ne bi mogel kvalitetno izvesti organizacije tekmovanja.

Odziv delavcev, ki so se prijavili kot tekmovalci za izbirno tekmovanje, je bil največji v poklicih strugar, brusilec, rezkalec in modelni mizar, izredno velik pa v poklicu livar-kalupar (kar 22 tekmovalcev je prijavljenih za sodelovanje na mestnem tekmovanju).

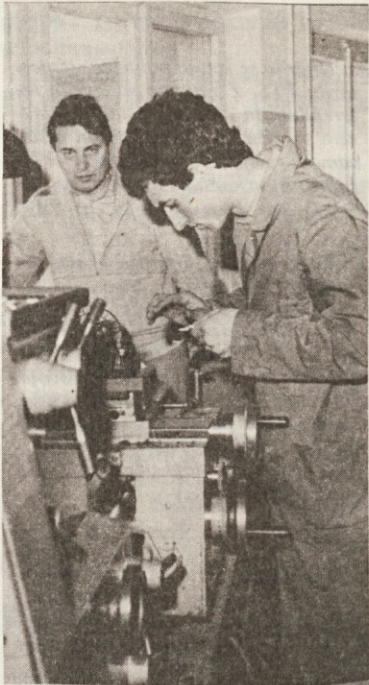
Tekmovalci so opravili tako teoretični kot praktični del tekmovanja. Za poklice, kjer je bilo manj prijav, oziroma za tiste poklice, ki jih bo organiziral Litostroj v času mestnega tekmovanja, je bil sedaj le teoretični del.

Teoretični del tekmovanja je potekal 27. in 28. marca 1985. Tekmovalci so odgovarjali na vprašanja iz svojega poklica, iz varstva pri delu in iz samoupravljanja.

Po pregledu teoretičnega dela so ocenjevalne komisije ugotovile, da so največ preglastic tekmovalcem povzročala prav vprašanja iz samoupravljanja, medtem ko so na vprašanja iz poklica in varstva pri delu odgovarjali zelo dobro.

28. in 29. marca 1985 pa je potekal praktični del tekmovanja. Tako so se 28. marca v prostorih Srednje šole tehniških strok pomerili tekmovalci v poklicu rezkalca, 28. marca pa v istih prostorih tekmovalci v poklicu strugar in v TNT v poklicu brusilec. Ob dobri pripravi komisij za izvedbo poklicnega dela tekmovanja in ocenjevalnih komisij je tekmovanje potekalo brez motenj.

Tekmovanje strugarjev sta si ogledala tudi France Hribar, predsednik mestnega sveta zveze sindikatov Slovenije, in Janez Elikan, izvršni sekretar predsedstva MK ZK Ljubljana.

Iz tekmovanja litostrojskih kovinarjev 1985 (Foto: B. Franc)

Tekmovalci, ki bodo zastopali Litostroj na 5. proizvodno delovnem tekmovanju kovinarjev Ljubljane v času od 17. do 19. aprila, bodo letos prvič nastopali vsi v enotnih delovnih oblekah z emblemom Titovi zavodi Litostroj.

Ob tem velja izreči zahvalo vsem, ki so prispevali, da je izbirno tekmovanje potekalo brez težav, v prisotnosti komisije za izvedbo tekmovanja, kot tudi komisijam za ocenjevanje in vsem tekmovalcem, ki so pokazali pripravljenost in so sodelovali na tekmovanju. Tekmovalcem, ki bodo zastopali Titove zavode Litostroj na mestnem tekmovanju, pa želim veliko sreče in čimboljši uspeh.

Z. Adlešič

MLADINSKA STRAN • MLADINSKA STRAN • MLADINSKA STRAN • MLADINSKA STRAN •

»WC grafiti«

Nasploh je znano, da na turistično oceno nekega kraja vpliva v veliki meri urejenost javnih sanitarnih prostorov. V naši tovarni so očitno nekateri drugačnega mnenja. Zato se z vsemi močmi trudijo, da to tudi dokažejo.

Zaman je čistiti stene in vrata v stranišnih prostorih, saj se vedno pojavljajo nova gesla in nekulturne čačkarije nekaterih naših neodgovornih sodelavcev, ki najbrž ne vedo, kaj je kultura. Sodeč po tem, da nekateri še vedno ne znajo uporabljati čisto navadne angleške WC školjke, kot je treba, ta pa je v uporabi že dobrih 300 let, se sprašujemo, če ima sploh kakšen smisel apelirati na kulturo teh »umetnikov«.

Napisi pa so še vedno tam. Pojavljajo se vsak dan novi. Zastareli, ki so jih očistili s ploščic in vrat in ki verjetno še vedno vžgejo, najdejo ponovno svoj kotic. Vse sami produkti intenzivnega razmišljanja, kako napisati kaj takega, da se bo dolgo pomnilo. Nekaj le s trdo roko narisanih skic iz poglavja človeške anatomije — Seveda s pomanjkljivim znanjem. Ne manjkajo niti parole nacionalističnih izpadov posameznikov.

In zakaj ti ljudje ne pišejo in rišejo po svojih straniših in prostorih, kjer živijo?

Najbrž zato, ker jih čistijo sami, v tovarni pa to opravljajo drugi. In če obstaja tak, ki svinja doma, ali mora

tudi v prostorih, ki jih uporabljamo vsi???

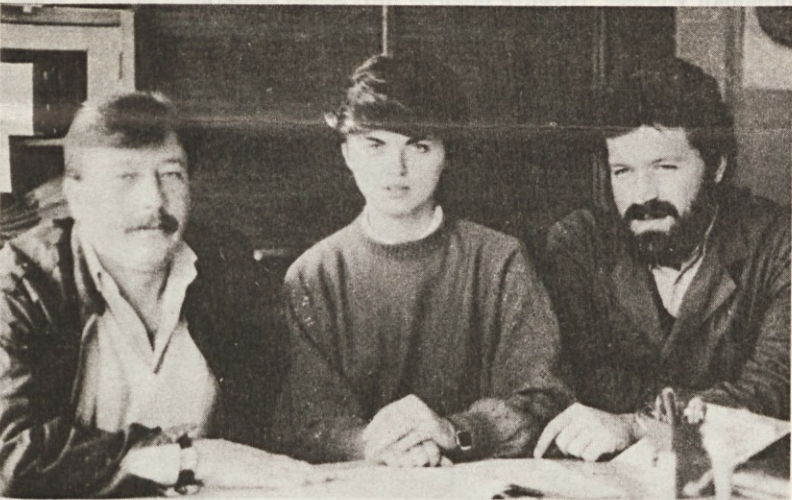
Kako doseči večjo kulturno raven?

Morda bi morali začeti s tem, da bi v te prostore namestiti table, ki se lažje čistijo. Potem naj vsak po njih čeka, kar se mu zdi, toda to verjetno ne bi bilo tako zanimivo.

Stane Cedilnik

Podpis ni potreben, vse piše na naših straniših (tam kjer še ni keramičnih ploščic)

Novo vodstvo mladine: Mustafa Gerzić, Barbara Krošelj in Majo Pahor (Foto: t. š.)

MUSTAFA GERZIĆ. Med prostim časom bere krimi-stripe, na glavnem vhodu v Litostroj pa je znan kot izredno zahteven in dosleden, nepopustljiv.

BARBARA KROŠELJ. Zbira znamke, vendar fantje komaj čakajo petek in soboto, kadar lahko z njo zaplešejo v Festivalni dvorani.

MAJO PAHOR. Miren, tih, toda za zeleno mizo z loparjem v roki se ga tudi Kitajci ustrašijo.

Taktirka je v njihovih rokah

V letu, ki je pred nami, bomo morali pokazati, koliko lahko naredimo mladi. Uspeh bo v veliki meri odvisen od tega, kako bo organizirano vodstvo mladinske organizacije. Zato smo se odločili, da vam predstavimo mladince, katerim smo zaupali to nalogo.

Predsednica Barbara Krošelj je prišla v našo delovno organizacijo leta 1979 s končano trgovsko poklicno šolo. Takoj je nadaljevala izobraževanje ob delu in končala srednjo komercialno šolo. Zdaj je zaposlena kot komercialist v tozdu PTS. V mladinski organizaciji si je z vsestranskim delom pridobila zaupanje.

Podpredsednik Majo Pahor je industrijski fotograf. Rojen je leta 1957. V našo tovarno je prišel leta 1981. V tozdu IRRP, kjer je zaposlen, je od samega začetka aktivno deloval v mladinski organizaciji.

Sekretar je Mustafa Gerzić, ki je v Litostroju od leta 1974 zaposlen kot varnostnik, zdaj skupinovodja. Z delom v mladinski organizaciji in sodelovanjem na delovnih akcijah je leta 1982 postal komandant stalne mladinske delovne brigade »Milan Mravlje« v občini Šiška.

V pogovoru so povedali, da bo letošnji na široko zastavljeni plan izpolnjen le s trdim delom. Pri svojem delu nimajo strogo ločenih nalog. Vse naloge rešujejo skupno, ob sodelovanju vseh. S sistemskim delom bodo animirali delo vseh komisij. Prireditve kot so kviz, ples, športne dejavnosti in razni seminarji morajo biti uspešno organizirani. Uspeh pa bo odvisen le od širokega kroga mladih.

Vse je torej odvisno od nas samih. Zato jim pomagajmo s številno udeležbo na prireditvah in pri delu mladinske organizacije, saj bomo s tem pomagali predvsem sebi.

Vjekoslav Jantol

ČEMU PARADA

Veliko se razpravlja o paradi, ki naj bi bila v Beogradu 9. maja v okviru prireditve ob obletnici osvoboditve. Je za 40. obletnico osvoboditve Jugoslavije res potrebna parada, in to zdaj, ko se ubadamo s stabilizacijo in različnimi zgrešenimi investicijami? Če smatramo stabilizacijo kot koristno in nujno za naš finančni sistem, potem parada ni ravno najbolj primerna prireditev za ta čas. Potrebna bodo velika finančna sredstva za organizacijo, postavlja pa se tudi vprašanje smotrnosti take manifestacije. Kot vemo Jugoslovanski proizvajalci orožja sodelujejo na vseh večjih in pomembnejših razstavah te panoge v svetu, torej ni pokazati ničesar novega; če pa naj bi pokazali številčno zastopanost posameznih artiklov, ni potrebe. Saj vse vzemo iz časopisov in revij, preko radija in TV. Pojavlja pa se tudi moralno vprašanje družbe. S paradami se postavljajo predvsem blokvske države, države z vojaško diktaturo in nerazvite države, kot je to na primer Etiopija, kjer namenja ogromna sredstva za oboroževa-

Veliki briljantni valček

Po zelo odmevnem tekstu Draga Jančarja so v ljubljanski Drami (hkrati tudi v mariborski) pripravili uprizoritev Velikega briljantnega valčka. Zgodba se dogaja v zavodu za popravo ljudskega duha (umobolnici), kjer vladajo diktatorski odnosi, ki jih diktira glavni bolničar Volodja (igra ga tudi tokrat odlični Polde Bibič s svojim bikovskim vratom — posledica obrutega zatilja). Osnovni moto umobolnice je: Kdor pride v njo, naj izgubi vsako upanje za izhod iz nje. Posebno pa to velja še za upornika, ki se upira nekemu obstoječemu redu. Takega upornika v namišljeni vlogi poljskega vojskovodje predstavlja Ivo Ban, ki ga je treba za njegovo upornišvo ustrezno kaznovati. Po terapevtskih idejah mlahavega zdravnika (igra ga Boris Cavazza) Volodja (s svojim drobcem granate v glavi) ugotovi, da bi bila primerna kazen amputacija noge, ki jo izvrši na »visoki« kirurški ravni — s »fleksarico«.

Sama ideja o določeni brezizhodnosti iz umobolnice in kaznovanju upornika, ki nam lahko uniči nek ustaljen red, je podobna ideji, prikazani v filmu »Let nad kukavičjim gnezdom«. Vendar je tu učinek drugačen. V filmu bi moral biti glavni junak pohabljen in bi do konca življenja samo še vegetiral, zato je bolje, da umre.

nje. Zmanjka pa ga na drugi strani, tako da ljudje trpijo lakoto in pomanjkanje in se zanašajo na pomoč drugih držav. Ali se bomo postavili v isto vrsto z njimi? Potrebno bo temeljito premisliti, ali parado res potrebujemo in se vprašati, čemu sploh služi!

Stane Cedilnik

V primeru Velikega briljantnega valčka pa glavni junak popolnoma prevzame identiteto dosedaj namišljenega poljskega vojskovodje (prevzame celo poljsko govorico). Ta s svojo voditeljsko in avtoritativno sposobnostjo predstavlja resno opozicijo Volodji, ki po »uspešno« izvedeni amputaciji pokaže svojo inteligentno umobolnost in prevzame popolno oblast nad umobolnico.

Veliki briljantni valček je prav gotovo vreden ogleda. V njem je nekaj prizorov, ki gledalce prevzamejo po sami igralski kot tudi čisto po človeški plati; pa tudi kot celota je drama vredna ogleda.

Seveda pa je tudi nekaj pomanjkljivosti, ki pa so verjetno bolj subjektivnega značaja. Vendar me v drami motita dve stvari: konec gledalca ne da neke smernice, po kateri se bo dogajanje v umobolnici razvijalo naprej. Ne ve se, ali je prišlo do popolne zmage Volodje, ali se bo zgodba s prihodom novega bolnika ponovila, ali pa bo poljski vojskovodja še nadalje vodilna sila upora proti obstoječemu redu in je trenutni konec samo zatišje pred viharjem.

Druga pomanjkljivost pa je igra študentov AGRFT, ki imajo možnost igranja samo do statistične težavnostne stopnje — več jim režiser ne dovoli in tako ostanejo njihovi liki neizdelani oz. neizoblikovani.

A to je bolj subjektivno opažanje in tega morda kdo drug ne bo opazil ali pa bo opazil kake druge pomanjkljivosti. To nazadnje niti ni tako pomembno, saj se umetniškega dela oz. njegove ocene ne da in predvsem ne sme zapreti v kliše, ki bi predstavljal neko objektivno pravilnost.

Roman Pogačar

Prihodnosti ni...

Zrem daleč naprej... v prihodnost... vidim le medlo svetlobo.

Moj pogled ni jasen, ni čist, ni več zdrav.

Našo prihodnost in prihodnost naših otrok vidim tako, kot če bi gledal iz predsobe v temno sobo...

Tema, ki skriva mlado, cvetoče telo lepega dekleta pred požrešnimi očmi vsiljivcev.

Fantič, ki obstane in mu podoba sapo vzame...

Moški, ki mu neizrečena beseda na ustnicah zastane...

In še celo starčku se veselo zasvetijo utrujene oči...

Prividi...? Morda... Morda le spomin na nekaj lepega, ki še živi v srcih, a vendar je to preteklost.

Jaz vidim daleč, daleč pred nami... Kaj smo naredili?

Naredili smo preteklost, ki je bila... Naredili smo sedanost, ki je... In prihodnost, ki je ni!

Prihodnosti ni...! Ni prihodnosti za naše otroke!

Že zelo zgodaj smo začeli ta svet spreminjati in izpodrivati vse, kar je lepega, kar je naravnega. Zakaj?

Za lepši, boljši jutri, smo si dejali... A kaj smo storili?

Narava se umika pred njej močnejšim nasprotnikom.

In kdo je kriv za to...? Mi!! Zakaj počnemo to?

Zakaj ne prenehamo eksperimentirati z naravo?

Mislím, da to početje ne vodi v naš boljši jutri.

Kaj smo naredili iz tebe, narava?

Naredili smo zgoščene reke, prepolne strupov, iz katerih je že zdavnaj izginilo poslednje življenje...

... Za naš boljši jutri...? Lepe zelenice in gozdčke,

prepolne ptičjega petja, smo spremenili v betonsko asfaltne pragozdove, kjer nam dan na dan poje samo ropot modernega obdobja...

... Vse za naš boljši jutri...? Njive, polne pšenice, koruze smo spremenili v tovarne in skladišča z umetnimi živili...

... Za naš boljši jutri, smo si dejali...

In še marsikaj smo storili za naš boljši, lepši jutri!!!

Kaj smo res vsi postali brezčutni do lepe narave?

Mar res ne znamo več gledati v prihodnost z razumom?

Mar res ne vidimo prihodnosti svojih otrok, ki nas bodo sovražili zaradi naših krutih napak, nas preklinjali zaradi revne zapuščine, ki jim jo bomo zapustili...?

Naravo? Če imamo sploh še pravico to besedo spregovoriti na glas!

Prihodnosti za naše otroke skoraj da ni več. Uničili smo jo, jo pustili zatrupiti. In samo zato, ker ne znamo gledati v prihodnost.

Morda pa le še ni prepozno? Morda še ni prav vse zamujeno? Naredimo našim otrokom zopet travnike zelene, polne lepega cvetja, gozdove, velike, polne ptičjega petja, reke čiste in jezera plava, polna pravih živih ribic!

Naredimo jim to!!! Naredimo našim otrokom in otrokom naših otrok res pravi — boljši jutri!

Mogoče je prihodnost? Mogoče...!

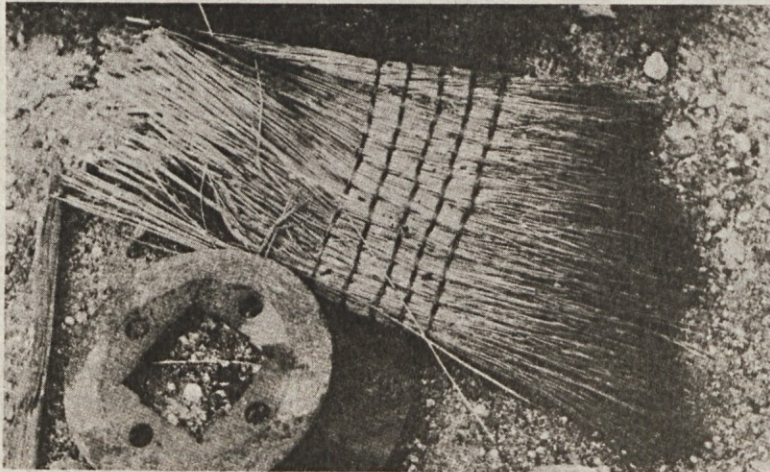
»Levi + Čina«

To sporočilo naj bi prišlo do pravih ljubiteljev čiste in zdrave zelene narave ter jih pognalo v še bolj zagrizen boj za boljši jutri. Brez čiste in zdrave ne more preživeti niti žival, kaj šele človek, otrok.

V samem podjetju imamo primer: jeklo in čistilnica sive litine imajo napravo za čiščenje zraka (vredno več milijonov din), toda te naprave tako onesnažujejo zrak in naravo, da okoli čistilnice ne raste niti trava niti drevje.

Mladina Litostroja, to je samo eden od mnogih primerov.

Razmišljajte o tem! Gre za naš lepši jutrišnji dan.

Spomladi bomo vse to počistili, mar ne?

VARSTVO PRI DELU

Poškodbe - primeri, ki učijo

V članku bom opisal tri primere poškodb delavcev pri delu. Vsaka je primer zase in iz vsake lahko izpeljemo zaključke, obogatimo svoja spoznanja in se v podobnih primerih ne obnašamo tako, kot so se poškodovanci.

V prvem primeru si je delavec pri delu težje poškodoval prste desne roke. Pred poškodbo je sestavljal voziček za 10-tonski viličar v posebej za to izdelani pripravišabloni, v kateri so bili sestavni deli vozička vpeti z vijaki. Po končanem sestavljanju je moral sestavne dele vozička še speti z varjenjem. Ko je spenjanje zaključil, je odvijal vijake na šablono in navezal voziček z dvokrako verigo, da ga bo vzel iz priprave. Ker pa vozička ni vedno možno izvleči iz šablone, brez posredovanja z lomilko, je nameral že dvignjeno šablono ločiti od vozička na omenjeni način. Vsa njegova smola je bila v tem, da je lomilka ležala na plošči točno pod dvignjeno šablono, kamor jo je pred nedavnim sam odložil. Ko je stegnil roko po lomilki, se je šablona, težka 100 kg, sama odločila od navezanega vozička in padla delavcu z višine 20 cm na roko.

Pri raziskavi te poškodbe smo ugotovili, da je delavec to delo že dlje časa opravljal in da je poznal nevarnosti, ki so mu pretile pri delu. Kljub temu pa je posegel z roko v nevarno območje. V tem primeru je bilo nevarno območje prostor pod šablono, ki se je vozička le nekoliko oprijemala. Nevarnost v tem primeru pa je bila več kot očitna. Poduk tega primera je zelo preprost. Vsako viseče breme namreč predstavlja potencialno nevarnost zaradi padca, zato mora prostor pod njim šteti za nevarno območje. V tem območju je kakršnakoli dejavnost najstrožje prepovedana!

Pri takem nepremišljenem ravnanju se lahko pod takim bremenom nekoč znajde tudi glava. Človekova domišljija je brezmejna tudi pri takih zadevah, ki mu niso ravno v čast in hvalo.

★

V drugem primeru si je delavec pri delu težje poškoval medenico. Do poškodbe je prišlo med popravilom baterijskega viličarja, kateremu ni deloval dvizni mehanizem. Da bi viličar lahko popravil, je prosil sodelavca, naj ga zapele na kanal za popravilo vozil. Ker so v neposredni bližini kanala stala še druga vozila, nikdar nam ne sme biti težko izvesti en ali celo dva varnostna ukrepa več, če vemo, da bo to zagotovilo resnično varno izvajanje del nas

pokrivajo kanal, zadnje levo pa na tleh delavnice. Prav tako so stala na tleh delavnice sprednja kolesa. V tem položaju sodelavec vozila ni ustrezno zavaroval proti uteku z ročno zavoro, niti ni stikala za smer vožnje postavil v nevtralni položaj. Zadovoljil se je le s tem, da je podložil pod zadnje levo kolo leseno zagozdo, ki naj bi preprečila morebitni premik vozila v smeri vožnje. Da je bilo tako varovanje proti uteku neustrezno, se je pokazalo kasneje.

Poškodovanec je s kanala odstranil deske, da si je lahko s spodnje strani ogledal vozilo. Ugotovil je, da okvare na črpalki ni v stanju sam odpraviti, zato je zlezal iz kanala in se napotil k delovodji. Ker ga ni našel, se je vrnil v kanal in pričel pospravljati orodje. V tem času je njegov sodelavec nameščal dno oziroma tla kabine viličarja.

Ko je poškodovanec končal delo v kanalu, je hotel izstopiti skozi odprtino med deskami, ki so še pokrivalo kanal na zadnji strani viličarja. Takrat pa se je viličar nenadoma premaknil nazaj, zadnje desno kolo je zdrnilo z deske v odprtino in vozilo je prikleščilo delavca v višini bokov.

Pri kasnejšem raziskovanju vzroka poškodbe smo ugotovili, da je vozilo težko skoraj 4 tone in da ga en sam človek z lastno silo ne more premakniti z mesta. Tako je ostal le lastni pogon vozila, ki se vključil z mikrostikalom preko pedala za vožnjo. Poškodovanec sodelavec se sicer ni spominjal, da bi se omenjenega pedala kaj dotikal, vendar te možnosti ni zanikal. Očitno je med nameščanjem pločevine na tla kabine le toliko dregnil v pedalo, da je vključil pogon za vzvratno vožnjo. Za to so bili podani vsi pogoji in prišlo je do poškodbe.

Bralec si lahko pri prebiranju zgornjega opisa ustvari lastno mnenje, vendar nekaj je gotovo. Nestrokovni pristop k zagotavljanju varnega dela nikdar ne obeta nič dobrega. Pri delu smo dolžni varovati svoje zdravje in življenje, prav tako pa tudi življenje in zdravje svojih sodelavcev. Na to drugo često pozabljamo. Nikdar nam ne sme biti težko izvesti en ali celo dva varnostna ukrepa več, če vemo, da bo to zagotovilo resnično varno izvajanje del nas

sami ali naših sodelavcev. Če bi delavec, ki je zapeljal viličar na kanal, ravnal v tem duhu, do poškodbe sodelavca ne bi prišlo.

●

V tretjem primeru je delavcu električni oblok opekel desno roko in obraz. Pred poškodbo je popravil električno instalacijo na peči za zračno kaljenje. Pri preizkusu ponovnega vklopa je ugotovil, da je napaka tudi v stikalni omari omenjene naprave. Ker je vedel, da je poseg v stikalni omari pod napetostjo nevarno opravilo, je hotel iz pripadajoče razdelilne elektro omarice odstraniti nožaste varovalke NV 125A. Odprl je pokrov razdelilne omarice in se lotil izvlečenja varovalk. Tega pa ni storil na predpisan način. Nožaste varovalke se obvezno vstavljajo in izvlečejo s pomočjo namenske ročice iz izolacijskega materiala. Izkušeni električarji to dobro vedo in jih imajo vedno pri roki. Tudi v našem primeru je bila omenjena ročica v bližini razdelilne omarice, vendar je delavec ni uporabil. Za izvlečenje varovalk je uporabil kar kombinirane klešče, ki so sicer izolirane, pri kakršnemkoli dotiku z maso pa postanejo del tokokroga. To se je zgodilo tudi v tem primeru. Pri izvlečenju prve varovalke se je s kleščami nehote dotaknil ohišja omarice in s tem napravil kratek stik. Nastal je močan obločni plamen, ki je poškodovanca opekel po desni roki in obrazu. Obločni plamen je na svoji poti ioniziral zrak, kateri tedaj nima več izolacijskih sposobnosti in vse tri varovalke v omarici je dobesedno razklalo.

Tako ravnanje lahko hitro ocenimo kot očitno kršenje navodil za varno delo na elektronapravah in neposredno ogrožanje lastnega življenja!

Delo na elektronapravah ne dopušča improvizacij, vsaka nedoslednost pa se hitro maščuje v obliki človeških žrtev ali materialne škode.

V uvodu sem napisal, da so to primeri, ki učijo. Z lastnim ravnanjem v podobnih situacijah poskrbimo, da bo cena učenja čim manjša in čim manj boleča.

Neki modrijan je nekoč dejal, da je učenje na tujih napakah pametno, na lastnih napakah pa nespametno, če že ne neumno.

M. Jurjavčič

Ob zaključku vseh razprav je bilo vzdušje ob dokončnem sprejemu sporazuma sproščeno

V novo obdobje dohodkovnih odnosov

Zaključek starega in začetek novega obdobja dohodkovnih odnosov v naši delovni organizaciji lahko rečemo o dogodku, ko so 18. marca 1985 predstavniki naših tozdov v skupnem proizvodstvu »končno« podpisali Samoupravni sporazum o skupnem prihodu.

Več kot dve leti je trajala javna razprava in oblikovanje samoupravnega sporazuma. Za razliko od dosedanje prakse, ko so tudi najpomembnejši samoupravni akti nastajali v dokaj ozkih skupinah strokovnjakov in tudi od dokaj slabe javne razprave (ali informiranosti), je bila sedanja razprava izpeljana res temeljito. Bilo je nešteto pripomb na delovno gradivo, osnutke in predloge samoupravnih aktov, temu pa so sledila usklajevanja na najrazličnejših nivojih v tozdih in delovni organizaciji.

S sprejemom Samoupravnega sporazuma o skupnem prihodu pa nas čakajo številne odgovorne in pomembne naloge. V Litostroju moramo v bodoče tako organizirati svoje vrste in delo, da bodo doseženi in preseženi vsi pglavitni cilji oziroma pogoji za ustvarjanje skupnega prihodka. Tako bomo lahko dosegli večjo produktivnost in smotnejše gospodarjenje z družbenimi sredstvi. Rezultat dobrega gospodarjenja pa bo seveda tudi večji dohodek, ki naj dvigne tudi osebni in družbeni standard na nadpovprečni nivo.

Pred nami je torej uresničevanje samoupravnega sporazuma o skupnem prihodu v praksi. Njegova določila obvezujejo slehernega delavca v naši delovni organizaciji, da kar največ prispeva k skupnim ciljem in rezultatom.

K. G.

Samo še žig in podpis in samoupravni sporazum bo dokončno potrjen (Foto: E. L.)

Predstavitev učnih CNC strojev

V SŠTS je bila 5. marca letos demonstracija dela manjše šolske stružnice in rezkalnega stroja, ki jih za potrebe izobraževanja izdeluje avstrijska firma EMCO. Ta oprema omogoča izvajanja istih operacij kot na velikih proizvodnih CNC strojih, vendar v manjšem merilu in je veliko cenejša. Šestimi takšnimi napravami naj bi opremili naše učilnice za CNC tehnologijo, v katerih se bodo v času šolanja usposabljali vsi učenci — kovinarji ter delavci v tečajih dopolnilnega izobraževanja (Foto: t. š.)

Pravilna raba zdravil

Študije zadnjih let so pokazale, da veliko ljudi jemlje različna zdravila brez potrebe. Posamezniki se odločajo za jemanje zdravil po nasvetu prijateljev, na podlagi reklam, brez predhodnega posveta z zdravnikom. Posebno velja to za zdravila proti bolečinam. Zadnje čase se pojavlja celo nekontrolirano jemanje antibiotikov. Sredstva proti bolečinam se običajno dobijo v prosti prodaji brez recepta in tudi nekatere delovne organizacije jih imajo v svojih omaricah za prvo pomoč, zato je možnost zlorabe še večja. Zavedati se moramo, da sredstva proti bolečinam niso univerzalna, temveč se razlikujejo po svoji sestavi in učinku. Nekatera od teh delujejo proti zobobolu, glavobolu, druga proti trebušnim krčem, tretja proti revmatskim bolečinam itd. Tudi glavobol ni vedno enak, ampak imamo lahko do dvajset vzrokov. Nekateri ljudje so občutljivi na vremenske spremembe, stresne situacije, imamo migreno, glavobol pri arteriosklerozi in podobno. Tudi vsako vročinsko obolenje spremlja glavobol. Bolnik, kateremu je potrebno sredstvo proti bolečinam, mora misliti na naslednje:

- Ne sme pozabiti, da je bolečina vedno znak neke bolezni.
- Stalno jemanje tablet proti bolečinam lahko pripelje do navade (tabletomanija).

- Nepravilno izbrano zdravilo tudi ne pomaga.
- Stalno jemanje sredstev proti bolečinam lahko povzroča tudi zdravstvene okvare (želodčne krvavitve, okvare ledvic).

Glede na navedena dejstva vzamemo tablete proti bolečinam le občasno, v primerih, ko se nimamo možnosti posvetovati z zdravnikom (zobobol, glavobol). Druga vrsta zdravil pa so tista, ki jih predpiše zdravnik in se dobijo v lekarni samo na recept. Jemljejo se pri akutnih in kroničnih obolenjih. Pri akutnih obolenjih, kjer gre za vnetni proces (angina, pljučnica, flegmone), zdravnik običajno predpiše antibiotike, katere jemljemo do 10 dni, pri kroničnih pa se jemljejo zdravila stalno ali občasno.

Pogoste napake, ki jih opažamo, so naslednje:

- Pri akutnih obolenjih, ki jih zdravimo z antibiotiki, se običajno stanje po nekaj dneh izboljša, bolnik se tudi počuti boljše in samovoljno preneha jemati zdravila. Ne drži se določenih ur in ne jemlje zdravil preko noči, kar je tudi zelo pomembno. Nujno potrebno se je držati navodil zdravnika, ker sicer se povzročitelji bolezni ne odstranijo iz organizma in dobimo odporne soje bakterij, ki postanejo neobčutljive za antibiotike. To se maščuje pri naslednjem obolenju, ker takrat

zdravilo ne učinkuje. Napake se pojavljajo tudi tam, kjer je potrebno jemati zdravila vsak dan. To velja predvsem za zdravljenje visokega krvnega pritiska. Imeti je treba veliko volje, zaupanje in biti samodiscipliniran, skrbeti za pravočasno nabavo zdravil ob redni kontroli krvnega pritiska. Boljše počutje ni znak ozdravljenja, ker prenehanje jemanja zdravil vodi do prvotnega stanja. Tako ravnanje je zgrešeno in naredi več škode kot koristi. Zavedati se moramo, da je zdravljenje individualno in da se zdravnik odloči za način zdravljenja po temeljiti študiji, upoštevajoč vrsto dejavnikov. Vedeti moramo, da tisto, kar je dobil naš prijatelj ali znanec, ni koristno niti dobro za vsakogar, ampak je lahko celo škodljivo. Ne smemo pozabiti tudi na preobčutljivost na določena zdravila, tako da tudi alergije niso izključene. Poznamo še zdravila, ki jih jemljemo občasno in ni pomemben čas in trajanje jemanja. Jemljemo jih le po potrebi. Ob napadih bolečin, ob poslabšanju, ob določenih letnih časih, vedno le po navodilu zdravnika. Kadar zdravila shranjujemo, moramo biti pozorni tudi na rok trajanja, da jih pravočasno zavržemo. Pri predpisovanju zdravil velja v medicini pravilo: »Predvsem ne škodovati!« Tega pravila naj se držijo tudi nestrokovnjaki, uporabniki zdravil in naj ne jemljejo le-teh brez predhodnega posvetovanja z zdravnikom.

Iva Ljubič

NEZDRAV IN NEKULTUREN DELAVNIK

Kdaj pričeti z delom

Pred časom se je v naši družbi dogajalo in tudi dogodilo marsikaj zanimivega v zvezi z časom in delovnim časom. Nekaj teh novitet je zajelo našo družbo v celoti, nekatere pa nekoliko kasneje le našo delovno organizacijo. Po dolgih letih razmisleka in dilem se je tudi Jugoslavija odločila za spomladanski (in jesenski) premik ure. Seveda ni šlo brez globokoumnih misli strokovnjakov in kvazi strokovnjakov o raznovrstnih — sončnih, bioloških in še kakšnih urah ter življenjskih in delovnih ritmih. Seveda pa se je celotna zadeva v trenutku premika popolnoma zakomplicirala saj smo hkrati spremenili še nekatere vozne rede pa še kakšne druge malenkosti. Vendar pa se je počasi vse lepo uredilo.

Hkrati s tem premikom je potekala širša akcija o drugačnem, predvsem kasnejšem začetku dela v Sloveniji, ki pa ni doživela omembe vrednega uspeha. Litostroju je lanska pomlad prinesla še drugo spremembo — uvedbo premakljivega delovnega časa v nekatere tozd/ds o čemer se je že nekaj let govorilo in razglabljalo na različnih nivojih, vendar je bila želja oziroma zahteva vedno zavrnjena. Kratak čas je veljal premakljivi čas s pričetkom ob 6. uri, zatem pa je bil pričetek dela premaknjen za pol ure — na 6.30, kar je v veljavi še sedaj.

Leto dni je, kar se tega tiče, minilo mirno, brez bistvenih pripomb in pretresov. V letošnjem letu pa so se začele postopoma pojavljati ideje, predlogi in zahteve po začetku delovnega časa spet ob 6. uri.

Svojo zahtevo so zagovorniki utemeljevali predvsem z dejstvom, da večina avtobusov s katerimi delavci izven Ljubljane prihajajo na delo, pripelje pred 6. uro ali vsaj precej pred pol sedmo. Omenjen pa je bil tudi problem varstva otrok (?) ter to da ni mogoče organizirati kontinuiranega proizvodnega procesa in še dejstvo, da poskus celovite spremembe delovnega časa ni uspel.

Glede na to, da je najbolj pogost argument organizirani avtobusni prevoz naših delavcev, si najprej na kratko oglejmo kako je s tem. Organizirano se vozi na delo 2650 delavcev od tega je 1000 takih, ki se vozijo na delavskih progah iz Dolenjske in Štajerske ter s posebnimi pogodbenimi prevozi iz Škofje Loke, Kranja in Polhovega Gradca 400 z vlaki in avtobusi iz bližnje okolice Ljubljane, 1250 pa z vozili mestnega prometa.

V zvezi s tem strokovna služba meni, da je sedanji začetek delovnega časa, glede na prometno situacijo

ugoden, saj se na ta način izognemo dvema prometnima konicama. Čeprav bi vozne rede lahko prilagodili začetku dela ob 6. uri, pa opozarja strokovna služba na nekatere težave, ki se bodo ob tem pojavljale. S prevozom iz Kranja iz Škofje Loke bi bile težave, saj ta vozila v Škofji Loki in Kranju uporabljajo za prevoz delavcev, ki že pričenjajo z delom ob 6. uri. Poleg tega pa bi prometno konico ob 6. in 14. uri, kar bi pomenilo počasnejši prevoz, dodatno izgubljanje živcev in zdravja ter slabo voljo ter še bolj mučno in nečloveško vožnjo po kateri že tako slovi naš avtobusni potniški prevoz. Toliko o tem.

Ob teh zapletih in zahtevah pa je dala svoje mnenje tudi strokovna služba v sektorju POAE, ki opozarja na slabosti zgodnejšega pričetka dela, s tem pa tudi na koristi, ki jih prinaša kasnejši pričetek dela.

Zgodnejši pričetek dela slabo vpliva na zdravje in varno delo delavcev. Prekratek nočni počitek slabo vpliva na počutje človeka zaradi česar pa obstaja tudi večja verjetnost nezgod pri delu. Sem spada tudi povsem nezdrav in nehuman odnos do otrok, ki jih moramo zaradi varstva prezgodaj buditi. Litostrojčani v poletnem času pričenjajo z delom pol ure prej kot smo pred uvedbo sistema poletnega časa.

Med argumenti proti zgodnejšemu začetku dela, omenja strokovna služba tudi trende po skrajšanju delavnika, ki so prisotni tudi pri nas. Za takšen ukrep pa je pogoj večji delovni učinek v krajšem času. Tega pa s pomikanjem delavnika v (fiziološko potrebni čas počitka) ne bomo dosegli.

Celovito gledano je **naš delavnik nekulturen** že zaradi nezdravosti, negospodarnosti, nehumanega od-

nosa do delavcev in njihovih najbližjih (otrok). V ožjem smislu pa smo s takim delavnikom nujno odtegnjeni od številnih kulturnih prireditev in dejavnosti, ki se praviloma odvijajo v večernem času in ki jih ne moremo obiskovati, če se želimo naslednji dan zgodaj zjutraj vsaj spodobno prebuditi in se pojaviti na delu.

Na koncu pa je omenjeno še to, da pri vseh teh zahtevah po zgodnejšem pričetku dela, ni nobenih argumentov za večjo delovno učinkovitost in gospodarnost.

t.š.

KOZERIJA Reelekcija

Kozerija nima nobene zveze z navadno kozlarijo, ki jo mnogokrat storimo ali doživimo v življenju, so pa različne kozlarije lahko povod, da napišemo dobronamerno kozerijo iz ljubezni in topline do sočloveka, prijatelja ali do družbe, v kateri živimo.

Za danes se vprašajmo, kdo bo po vseh peripetijah direktor, oziroma v naši samoupravni terminologiji povedano »individualni poslovodni organ« tozda »ŠVOHMATERIALIN-PUT« (v nadaljevanju ŠVM) za naslednje štiriletno mandatno obdobje? To je vprašanje, ki je nekoč grenilo življenje ter samoupravne in družbenopolitične odnose delavcev tozda ŠVM. Tudi predstavniki različnih neformalnih »koordinacij« od ZSMS, OOPS, OOK, do DS DOZD ŠVM, IO TOZD ŠVM, SO, KS in KS-OK SZDL so si bili zaradi tega problema krepko v lasih. (Mimogrede: če ne razumeš kratic današnjega časa, ne moreš razumeti samoupravljanja, še manj pa politike!)

Družbeno priznani postopki za nastavev direktorja tozda so izgleda tako jasni, da jih je težko razumeti. Zato pa imamo naše samoupravne splošne akte, v katerih je zapisano vse okoli nastavljanja individualnih poslovodnih organov na vseh ravneh. Če temu dodamo to, da se moramo v takih primerih ravnati v skladu z določili ružbenega dogovora o uresničevanju kadrovske politike, potem »naj bi bilo vse jasno«, kaj so naše pravice in dolžnosti. Poenostavljena dejstva, v katerih se običajno znajdemo, ko želimo postaviti direktorja tozda, pa včasih izgledajo takole:

— zaradi reelekcije mora tozda pravčasno speljati samoupravni postopek za imenovanje novega ali dosedanjega direktorja,

— ker potencialni kandidati za direktorja tozda običajno niso prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje kot nezaposleni, jih je težko na silo iztrgati iz drugih delovnih sredin.

— običajno ima kandidat status dosedanjega direktorja istega tozda in priznane vse družbeno verifisirane moralno politične in etične kvalitete, njegova napaka pa je le v tem, da ne zna uspešno voditi svojega tozda,

— v postopku za izbiro kandidata običajno nastopijo (ne)formalni pritiski z vrha in iz baze,

— družbenopolitično delo v tozdu po štirih letih briljantno zaživi, tam se ocenjuje, tehta, precenjuje, ovira in sem in tja poriva stvari vsehprek običajno v imenu delavcev,

— evidentni so formalni sestanki z zapisniki, še več je neformalnih sestankov, preverjanj in pomembnih govorov v kuloarjih, bifejih in gostilnah,

— delujejo osebne zveze, prijateljstvo, poravnava se stari računi, obljube za prihodnost so na dnevnem redu.

— delujejo še druge neevidentirane sile.

Iz navedenih dejstev, ki jih lahko primerjamo z dobrimi kuharskimi surovinami, so nekoč v nekem tozdu skuhalo okusno godljo, vendar ni bila užitna, ker je nekdo med kuhanjem na skrivaj primešal sveže zelene mušnice.

Godlja se je sicer dolgo kuhala, vrela, kipela, povrevala in veselo žlobudrala, kljub temu pa so kuharski izvedenci ugotovili, da ni užitna. Še dobro, da so jo le pokušali in potem hitro izpljunili, ker bi bile sicer lahko velike žrtve.

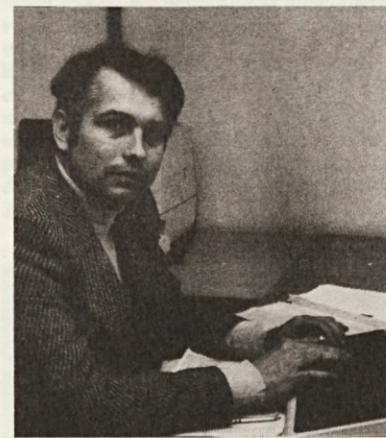
K. G.

Študij ob delu

Magister Jurij Fašalek

Tokrat bi vam radi predstavili diplomiranega inženirja strojništva Jurija Fašaleka, ki se je ob delu naprej izobraževal in 13. decembra lani magistriral na ljubljanski fakulteti za strojništvo pri prof. doktorju Francu Schweigerju. Vsekakor delo združeno z družinskim življenjem zahteva velike dodatne napore, če se želi človek še nadalje izobraževati, zato bi o tovrstnem študiju radi povedali kaj več.

Jurij Fašalek se je zaposlil v Litostroju januarja 1972 v Biroju HE — v projektivi hidromehanske opreme, kjer je delal tri leta. Že v okviru tega se je začel vsaj delno ukvarjati s trdnostnimi problemi in hidromehaniko, pozneje pa je prišel k dr. Jordanu, ki je bil tedaj vodja Oddelka za raziskave. Tu se je začel poglobljeno ukvarjati s prehodnimi hidravličnimi pojavi. Že takrat ga je dr. Jordan spodbudil, da bi študiral naprej, zato je že začel zbirati temo za magistrsko nalogo.

Naslov naloge je bil »Nestacionarni pojavi pri popolni razbremenitvi črpalke — turbine s posebnim ozirom na področje črpalnega delovanja«. Bistvo in namen naloge je bil, da bi se reševanje nestacionarnih pojavov lotevali z računalnikom in ne več grafično. Nestacionarni pojavi v hidroenergetskih pojavi nastanejo pri zagonu in ustavitvi črpalke ali turbine, med zapiranjem zapiral in ob raznih nepredvidenih dogodkih (npr. če počí cevovod). Tedaj pride do spremembe pretočne količine, kar povzroči nestacionarni tok. Nastane veliko nihanje tlaka v sistemu. Visokim tlakom izmenično sledijo nizki tlaki zaradi hitre spremembe kinetične energije vode v potencialno energijo (tlak) in nazaj. Naloga inženirja, ki analizira te pojave, je, da določi take čase zapiranja naprav, da ostanejo tlaki v mejah, ki jih dopušča konstrukcija.

Kaj pomeni ta naloga za Litostroj in naše potrebe?

To pomeni, da lahko z računalnikom hitro rešujemo te probleme, ob tem tudi zelo zahtevne probleme, ki bi jih bilo zelo težko ali tudi nemogoče reševati ročno. Pa tudi nivo rešitve je tak, da smo konkurenčni.

Kako ste izbrali temo za magistririj?

Temo smo določili skupaj s sodelavci oziroma predstojniki. Ugotovili smo, da je tema, ki sem jo izbral, nujno potrebna za razvoj na tem področju, zato sem imel tudi vso podporo sodelavcev. To ne pomeni le šolnine, temveč tudi študijske dopuste za posamezne izpite ter za pripravo naloge, na voljo sem imel vso potrebno literaturo, uporabo računalnika, bil sem na specializaciji pri profesorju Krivčenkju v SZ, veliko razumevanja pa sem imel tudi, ko je bilo treba teoretične izsledke verifisirati z meritvami. Te smo izvedli na reverzibilni elektrarni Moste IV.

Lahko rečem, da sem imel res vso podporo vodstva, prvi pogoj za to pa je ustrezna ali bolje rečeno prava tema in volja do študija in dela, kar pa je tudi spodbuda za uspešen študij.

Vas vse to spodbuja, da bi študirali še naprej?

Seveda. Prepričan sem, da bom imel podporo vodstva tudi za študij

naprej, torej za pripravo doktorata. Vendar pa mora biti tudi ta tema koristna za proizvodnjo, saj drugače nima nobenega smisla. Ne maram znanosti zaradi znanosti, temveč želim uporabno in koristno znanost. Priprava doktorata se kar precej razlikuje od priprave magistrerja. Zdaj sem namreč imel nekaj obveznih izpitov in izdelavo naloge, ki je bila lahko aplikativna z nekaterimi izvirnimi rešitvami, za doktorat pa je potrebna le naloga, ki pa je dosti zahtevnejša in mora biti plod lastne ustvarjalnosti.

Ali ste sedaj ustrezno nagrajeni in imate ustrezno delovno mesto?

Prej sem bil vodja oddelka za prehodne hidravlične pojave, zdaj pa sem svetovalec Biroja za tehnične raziskave. To pomeni stimulacijo in ustrezno delovno mesto. Svojo izobrazbo lahko koristno uporabljam v raziskovalne namene, dejstvo pa je, da si mora človek sam čim bolj smotno razporediti delovni čas, da je dovolj časa za operativne zadeve in za strokovno-raziskovalno delo. Enkrat daš pač prednost temu, drugič drugemu delu. Gotovo pa bom lahko svoje sposobnosti in znanje razvijal naprej, največ še z nadaljnjim izobraževanjem.

Zakaj po vašem mnenju toliko strokovnjakov zapušča Litostroj?

Mislim, da je osnovni vzrok neustrezno nagrajevanje. S tem ne mislim sistema nagrajevanja ali razmerja do ostalih delavcev, temveč zaradi prenizkih osebnih dohodkov v primerjavi z možnostmi, ki jih nudijo strokovnjakom drugje. To bi lahko primerjal na primer s projektnimi biroji, kjer sta struktura in delo precej podobna. Po drugi strani pa se dosti teh, ki gredo stran, izgovarja na slabe odnose s sodelavci. Mislim, da je to odvisno predvsem od posameznikov, kako se znajo vključiti v kolektiv in dokazati sami sebe. Res je tudi, da so mnogi mladi inženirji preveč nestrpni in neučakani in jim vživljanje v kolektiv zaradi tega ne uspe. Eden od problemov pa je še ta, da sposobni in dobri delavci prepozno in prepočasi napredujejo v smislu osebnega dohodka, medtem ko jim po drugi strani že poverjajo odgovorne naloge.

Seveda pa je vse skupaj največ odvisno od posameznega delavca, kako te probleme rešuje.

Toliko torej Jurij Fašalek o sebi in svojem študiju. Veseli smo bili, da je tako neposredno in sproščeno govoril o svojem študiju in delu, kar naj bi bila morebiti spodbuda tudi ostalim, da bi mu sledili. Strokovnjakov, posebej pa vrhunskih, nam, vedno bolj primanjkuje, največji uspeh pa je, če jih pridobimo iz svojih vrst. To so ljudje, ki so že po naravi Litostrojčani in v takih bo vedno dovolj prizadevnosti pa tudi navdušenja za vrhunske dosežke pri razvoju naše delovne organizacije. M. M.

Fotografi!

Prispevajte svoje fotografije iz planinskega sveta v planinski kotiček

KADETI NA OBISKU

V soboto, 23. marca, je našo delovno organizacijo obiskalo okoli 120 kadetov III. letnika kadetske šole za miličnike IC ONZ iz Tacna pri Ljubljani in njihovi starešine. Taki obiski so za nas že tradicionalni, saj se kadeti spoznajo s proizvodnjo v naši DO, načinom zavarovanja, požarno preventivo in povezavo oziroma sodelovanjem med PM Ljubljana-Šiška in delovno organizacijo. Kadete in njihove starešine so sprejeli delavci delovne skupnosti SSP, jih seznanili z zgodovino Litostroja, njegovo samoupravno in družbenopolitično organizacijo ter proizvodno dejavnostjo. Praktično smo jim prikazali gašenje požarov z raznimi sredstvi gašenja in delo vratarjev-čuvajev pri zavarovanju delovne organizacije. Ogledali so si proizvodnjo in v pogovoru jih je zanimalo predvsem, kakšne so delovne razmere v delovni organizaciji, kakšna je samoupravna organiziranost, postopki dela v proizvodnji ter delo mladih. Obiskov šolskega izobraževalnega centra ONZ smo vedno veseli, saj smatramo, da jim ogled naše delovne organizacije pripomore k še bolj uspešnemu delu pri izpolnjevanju njihovih jutrišnjih nalog.

F. Š.

SMUČARSKO TEKMOVANJE

Sorica '85

Smučarska sekcija Litostroj je v okviru KOOS TZ Litostroj, kjer tudi deluje, na smučiških Soriške planine organizirala že 23. tekmovanje v smučarskih disciplinah.

Po prijavnica sodeč bi bila letošnja udeležba tekmovalcev rekordna. Pri analizi tekmovanja pa se je pokazalo, da je bil osip približno trideset odstoten. Neudeležba zaradi različnih vzrokov nas kot organizatorje moti, ker z ozirom na število prijav naročamo prevoz in prehrano udeležencev. V prihodnje naj vsak, ki se prijavi, resnično dobro premisli, ali se bo tekmovanja udeležil ali ne in naj v slednjem primeru ne izpolni prijavnice. Tako nam bo zmanjšal stroške in delo s prijavnica.

Skupno se je prijavi 210 tekmovalcev, od katerih so eni tekmovali v vseh disciplinah, drugi pač tam, kjer menijo, da bodo najuspešnejši.

Za tekmovanje v veleslalomu se je v vseh starostnih skupinah prijavi 192 tekmovalcev. Uvrstilo se jih je 113, 24 pa jih je odstopilo. Osip glede na prijave je bil 29-odstoten.

Tekmovali so na dveh veleslalomskih progah, od katerih je bila ena za nekaj vratic krajša. Na tej so vozili vsi, razen moških do 30 let in moških od 30 let do

lahko nevarni. Čeprav do sedaj na vseh tekmovanjih v skokih še ni bilo hujšega kot ena zlomljena noga, to še ne pomeni, da so skoki nenevarni. Čeprav izkušeni skakalci prisegajo, da je skozi vse v redu, ne smemo pozabiti skakalcev-začetnikov, ki se v navdušenju odločijo za skoke, potrebnega znanja in samozaupanja pa še nimajo in nesreča je tu.

Tekmuje se na lastno odgovornost, vendar kljub temu pred tekmovanjem tekmovalce zavarujemo za primer smrti ali invalidnosti. Za nudenje strokovne prve pomoči smo letos zaprosili dve višji medicinski sestri iz naše ambulante, ki bi v primeru nesreče lahko, do prihoda reševalcev, takoj posredovali. Celotno tekmovanje je bilo tokrat izvedeno brez nesreč.

Za skoke se je v obeh starostnih skupinah prijavi 59 skakalcev, osip pa je bil 31-odstoten.

Za vse Litostrojčane je bila pripravljena topla enolončnica. Pasulj s klobaso je gotovo tehnik vsem, posebej še tekmo-

Čudovito vreme je privabilo na Sorico veliko gledalcev, na žalost pa le eno tretjino tistih, ki so se prijavi za tekmovanje

pokvaril teptalni stroj in smo tekli ponekod po zelo slabi smučini.

Razglasitev rezultatov se je nekoliko zavlekla, predvsem zaradi spodrslijav merilcev pri tekih, nekaj pa tudi zaradi razprave o tekmovalcu, ki bi sicer verjetno dosegel dober čas, vendar je

zapeljal mimo cilja in tako ni bil uvrščen. Priznanja za prva tri mesta v kombinaciji po starostnih skupinah bodo podeljena na pikniku smučarske sekcije letos v jeseni, prav tako tudi prehodni pokal, ki ga je letos osvojil tozd Obdelava.

M. Gale

Rezultati smučarskega tekmovanja so objavljeni v Internih informacijah št. 83.

Kolesarski kotiček

Za nami je prvi del pomladi in vsak dan postaja topleje. S toplejšim vremenom na naših cestah opazimo vedno več kolesarjev-rekreativcev.

Predno prične mo trenirati, je potrebno posvetiti posebno pozornost kolesu in opremi kolesarja.

Kolo je potrebno pred novo sezono pregledati in namazati. Predvsem je potrebno razstaviti in namazati glavni ležaj pri gonikah, ležaje pri kolesih (pesta), pedalih in krmilu. Opozoril bi, da za demontažo ležajev potrebujemo posebno orodje, zato priporočam vsem, ki potrebnega orodja nimajo, da svojega »konjička« zaupajo ustrezno opremljenemu serviserju. Iz lastnih izkušenj vem, da se z doma narejenim orodjem naredi več škode kot koristi. Za mazanje moramo uporabiti mast, ki je odporna pred delovanjem vode. Vse ostale dele kolesa je potrebno očistiti, posebno nego pa zahteva še sprednji in zadnji menjalnik. Pri obeh menjalnikih je potrebno točno omejiti obe skrajni legi, tako da pri vožnji ne pride do zdrsne verige s srednje ali zadnje verižnice. Zavore je potrebno pravilno nastaviti in po potrebi zamenjati zavorne gumice. Očistimo tudi verigo in uravnamo obe kolesi, da se ne poškodujejo.

S tem, ko smo pripravili kolo za novo sezono, smo opravili samo prvi del naloge. Drugi del naloge je, da se oskrbimo s primerno opremo za kolesarjenje. Med osnovno in nujno opremo kolesarja spada:

- **zaščitna kapica,**
- **kolesarske rokavice** iz usnja ali elastičnega materiala, ki varujejo kolesarja pred poškodbami dlani pri padcih,
- **kolesarski čevlji** (šprinterice) s trdimi podplat, ki imajo na podplatu tako imenovane blokeje za pravilno držo in stabilnost stopala na pedal kolesa,
- **dres z žepi na hrbtni strani** (za popotno hrano) s kratkimi in dolgimi rokavi. (Živopisne majice z dobro vidnimi vzorci so dobra zaščita oziroma opozorilo ostalim udeležencem v prometu, posebno spomladi in jeseni. Material naj bo elastičen, ne sme utesnjevati in mora upijati pot. Za zaščito mišic pred krči v zatilju in na ramah je potreben tesno se prilagajajoč ovratnik. Druga pomembna lastnost kolesarskega dresa je njegova dolžina. Celo pri močnem predklopu mora ostati predel ledvic pokrit).

- **bombažna majica** (tako imenovana »švic« majica), ki se nosi vedno pod dresom še posebno varuje križ in trebuh,
- **kolesarske hlačke** (kratke in dolge) so volnene ali sintetične, črne barve, podložene z jelenovo kožo. So daljše od običajnih zaradi zaščite pred odrgninami in višje, da ščitijo ledvični in trebušni del. Nosijo se pravilno brez spodnjih hlač, da preprečimo žulje in odrgnine;
- **nogavice** so bombažne in bele barve,
- **kolesarski anorak** je daljši od običajnih in ščiti kolesarja pred vetrom in dežjem.

Vsa zgoraj omenjena oprema se dobi pri domačih proizvajalcih in je dovolj kvalitetna, da zadovolji še tako zahtevnega rekreativnega kolesarja.

Ko imamo pripravljeno kolo in primerno kolesarsko opremo, moramo tudi svoje telo ustrezno pripraviti za vožnjo na kolesu. Priporočljiv je celoletni trening. Kombinirano suhi tek, tek na smučeh in trening v telovadnici v mrtvi sezoni. Zavedati se moramo, da je trening akumulacija in ne trošenje energije, zato je najbolje da imamo izdelan načrt treninga. Dober kolesar mora biti hiter in vztrajen, to pa lahko doseže samo s pravilnim treningom.

Poznamo več metod treninga na kolesu:

- **Progresivna metoda** temelji na postopnem povečanju razdalje na vsakem treningu s poudarkom na večji povprečni hitrosti.

- **Maratonska metoda**, ki jo rekreativci največ uporabljajo, a daje najmanjše rezultate. Vozimo npr. 100 km v istem tempu 30 km/h. S tem načinom pridobivamo samo na vzdržljivosti, vendar pa zelo slabo reagiramo na vsakršno spremembo tempa (hitrosti).

- **Intervalna metoda** je najbolj priporočljiva za rekreativce, ker ne zahteva veliko časa, vendar se telo navadi na največje napore. Zahteva torej nenadno spreminjanje ritma, razvija skok, ki je specifičen za razne dirke, in ima tudi največji učinek. To je koncept z veliko manj kilometri (30–50 km). Temelji na krajših, toda pogostih naporih z vmesnimi oddih, ki ne smejo biti predolgi. Izberemo primerno traso in vozimo 3–5 km na polno (40–45 km/h), potem pa prevozimo 2 km s hitrostjo 20 km/h. Tak interval moramo večkrat ponoviti (5/10-krat).

Opozoril bi tudi, da se načelno trenira z lahkimi prenosi (več vrtljajev v minuti pri manjši obremenitvi). Opazil sem, da večina rekreativcev že pri prvih treningih začne s težjimi prenosi, s katerimi dosežejo približno 50 vrtljajev v minuti. Dober začetnik naj bi po četrtem tednu treninga s prenosom 52/19 dosegel povprečno 70 vrtljajev v minuti.

In kaj nam pove podatek za prenos:

prenos = $\frac{\text{št. zob na dvojnem verižniku}}{\text{št. zob na zadnjem zobniku}}$
 $X \pi D \text{ kolesa} = \text{št. prevoženih metrov na en vrtljaj}$

Primer: Prenos 52/19

$\frac{52}{19} \times \pi \times 0.685 = 5,9 \text{ m/vrtljaj}$

V nadaljevanju lahko izračunamo še hitrost (km/h):

pri prenosu 52/19 = 5,9 m/vrtljajev in povprečno 70 vrtljajih na minuto dobimo $5,9 \times 70 \text{ vrtljajev} \times 60 (\text{minut}) = 24780 \text{ m/h} = 24,8 \text{ km/h}$

Dobro treniran kolesar mora brez večjih naporov s prenosom 52/17 napraviti povprečno 90 vrtljajev v minuti ($6,5 \times 90 \times 60 = 35 \text{ km/h}$). Kolesarjem priporočamo, da vozijo s čim večjimi vrtljaji. Najbolj ekonomična je vožnja s 100 vrtljaji na minuto!

Da ne bomo preveč zašli med »profesionalce«, bom navedel samo še nekaj o tehniki vožnje. Položaj telesa na kolesu in tehnika vožnje sta tesno povezana dejavnika. Pravilni položaj telesa je pogoj za pravilno vrtenje pedalov in ekonomičnost vožnje. Nepravilno gibanje povzroči nepotrebno trošenje energije. Pravilni položaj pa lahko dosežemo samo na pravilno izbranem kolesu. Dimenzije kolesa se izbirajo glede na velikost kolesarja, pri čemer je bistven podatek dolžina rok in nog. O sami izbiri kolesa bomo spregovorili kdaj drugič. Pri tehniki vožnje je pomembno vedeti, da ko ena noga pritiska pedal navzdol in ga druga vleče navzgor, nastane enakomerno vrtenje. Ta ritem se ponavlja ure in ure in ta način se imenuje izmenični, ki se tudi največ uporablja. Za vožnjo v klanec se priporoča vrtenje s spuščeno peto, da dosežemo maksimalni pritisk noge na pedal.

O tehniki vožnje bi lahko napisali še veliko, saj poznamo vožnjo v skupini, vožnjo posameznika, vožnjo v vetru... vendar so to že podrobnosti, ki sodijo v kolesarske klube.

Na koncu bi opozoril vse Litostrojčane, da lahko vse informacije o izbiri primerne kolesa, o tehniki vožnje in o ostalih vprašanjih v zvezi s kolesarjenjem dobijo v naši kolesarski sekciji ali pa na treningih, ki se bodo začeli po prvomajskih praznikih.

Vse zainteresirane tudi vabim na kolesarsko trim akcijo 1. junija. Kolesarili bomo na relaciji Ljubljana—Polhov gradec—Ljubljana, v primernem tempu, ki bo prilagojen najmanj pripravljenim v skupini. Udeležite se izleta, s seboj pa pripeljite tudi družinske člane. Čas odhoda in vse ostale informacije bodo objavljene naknadno.

Milan Svetelj

ZADNJA NOVICA

Iz zanesljivih virov smo izvedeli, da bomo telefonsko centralo že tretjič zanesljivo dobili. V sredo, 10. aprila, so namreč naši predstavniki obiskali Iskro in si lahko ogledali našo centralo, ki jo ta mesec preizkušajo, v Litostroj pa bi morala priti »že« naslednji mesec. Za tem bomo potrebovali še približno en mesec za priključitev centrale na telefonsko omrežje. No, upajmo, da tokrat res bo. Končno se je prižgala tista iskrica ubojan, da tokrat naše centrale ne bo dobil spet kakšen pomembnejši kupec!

M. M.

Janez Kalan in Jožica Mihelič na tekaških smučeh (Foto: M. Javoršek)

40 let. Z merjenjem časov v izvedbi DO Šport in rekreacija iz Škofje Loke smo bili zadovoljni.

Večina slalomistov in tudi ostalih se je po tekmi prepustila pomladanskem soncu, nekateri so smučali, drugi pa že pripravljali opremo za novo disciplino — skoki.

Skakalnico, ki jo je dan pred tekmovanjem izdelala in uredila delovna ekipa, sestavljena iz članov naše sekcije, je dopuščala tokrat skoke do 17,5 m. Tekmovalci so se pomerili v dveh skupinah, in sicer: do 30 let in od 30 do 40 let.

Najdaljši skoki so bili doseženi v mlajši skupini. Resnica je, da so skoki izredno atraktivni in pritegnejo tako tekmovalce kot gledalce, vendar so skoki z opremo, ki je namenjena za alpsko smučanje,

Skoki so navadno ena najbolj atraktivnih tekmovalnih disciplin na Sorici. V zraku je Franc Jesenko.

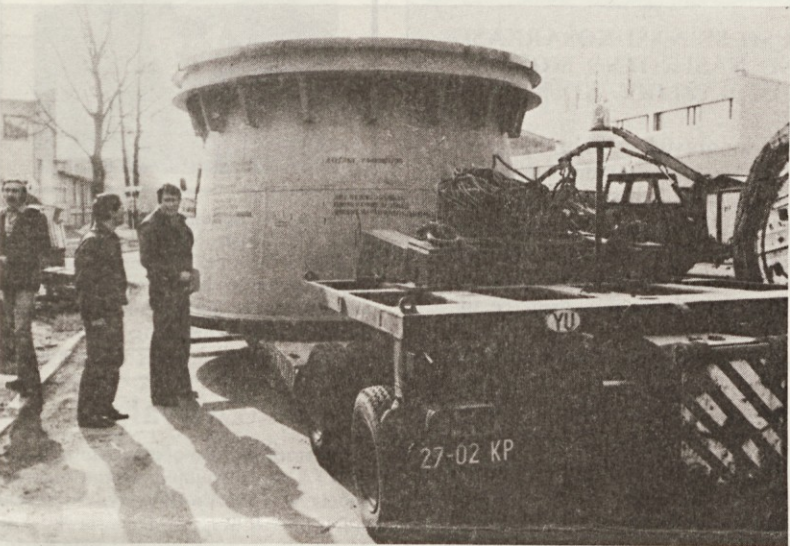
Veteranka Silva Jarc — nagrade najboljšim

Začenja se sezona tenisa

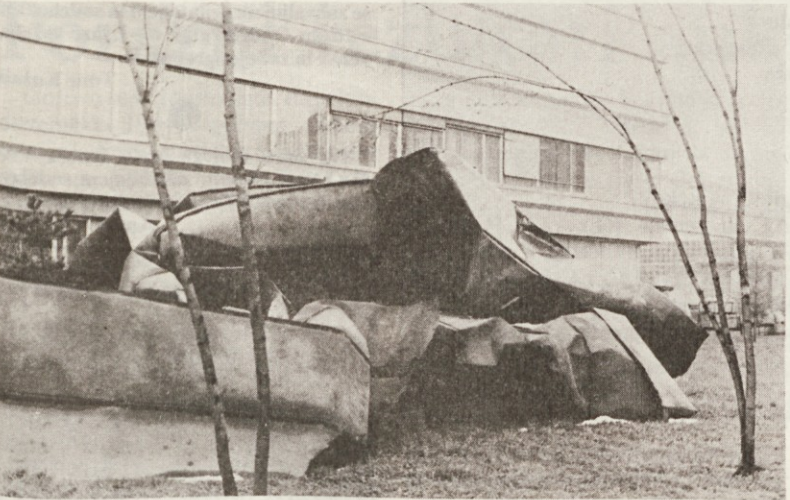
Teniška sekcija Litostroj se je na sestanku 11. aprila letos dokončno organizirala. Dnevni red sestanka: dopolnitev odbora sekcije, potrditev programa in finančnega plana, članarina, vpis članstva, urnik rekreacije, šole tenisa, tekmovanja itd., kaže, da je bilo zajeto prav vse, kar omogoča izčrpano informacijo vsakega člana o možnostih, organiziranosti in o sami rekreaciji.

Izvoljen je bil novi odbor, ki v sestavi predsednika in blagajnika, izvolili pa so še komisijo za tekmovanja s tremi člani. Mandat odbora in komisije je 2 leti. Seveda pa to še ni dokončno. Če bodo potrebe, se bo vodstvo sekcije še bolj razširilo. Vsekakor pa je največja povezanost sekcije z litostrojskim sindikatom ter organizatorjem za šport in rekreacijo tovarišem Šmonom, ki nam je dal že vsa strokovna in organizacijska navodila za čimboljše delo. Upamo, da bo tako tudi vnaprej. Program in finančni plan je bil sprejet. Seveda je program začetan v skladu s finančnimi možnostmi, ki nam jih daje sindikat, te pa so omejene in v okviru vseh športnih dejavnosti v Litostroju. Malo si bomo pomagali tudi s članarino, ki je predvidena (500 dinarjev letno). Igrišča bodo na razpolago pri ŽSD Ljubljana v Šiški in sicer 12 ur na teden. Najemnina je zelo visoka in naše možnosti so za letošnje leto manjše. Vedeti pa moramo, da so bile zmogljivosti na ŽSD Ljubljana zelo hitro razprodane in so

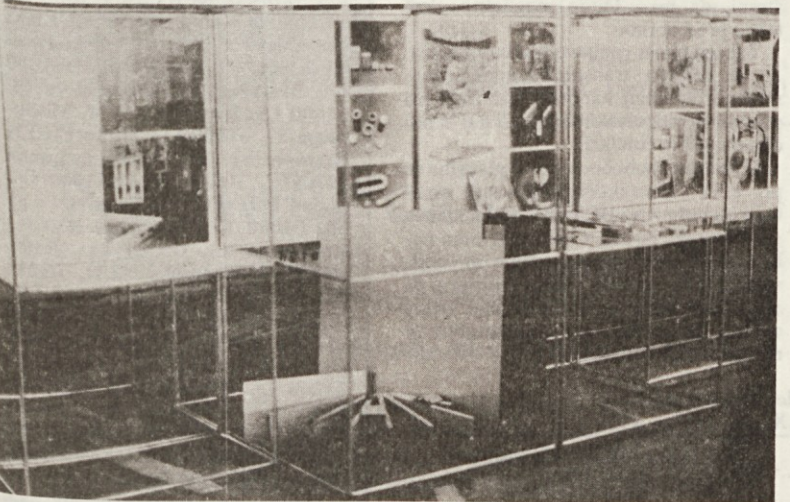
precej manjše od povpraševanja, tako da športni park ni bil sposoben ugoditi vsem sindikalnim športnim sekcijam delovnih organizacij Šiške. Kot vidimo se tenis kot šport nazadnje širi, še večji razmah tega športa preprečuje le pomanjkanje zadostnega števila teniških igrišč. Prav to bo prizadelo tudi nas rekreativce v Litostroju, da si bomo morali za naslednjo sezono poiskati tudi drugačne rešitve. Velik poudarek je dan tudi teniški šoli. Organizacijo tečaja tenisa smo prepustili ŽSD Ljubljana, ki ima tudi ustrezne učitelje tenisa in seveda v okviru tega planira tudi zmogljivosti teniških igrišč. Cena tečaja v popoldanskem času je 1200 din, v dopoldanskem času (primerno predvsem za otroke delavcev Litostroja) pa 1000 dinarjev. Domenili smo se, da polovico zneska krije teniška sekcija, drugo polovico pa vsak sam. V enem tečaju, ki bo predvidoma trajal 6 dni (po 1 uro na dan) bo vključenih 8—10 tečajnikov. Do sedaj se je teniški sekciji prijavilo preko 20 kandidatov za udeležbo

Zahteven prevoz prvega podstavka nosilnega ležaja za HE Haditho (Foto: t.š.)

Lanski vihar je odkril prvo izmed večjih napak projektanta arhitekta našega tozda TVN, ko je odkrilo pol strehe, letošnji vihar pa je odkril še drugo polovico. Na žalost so to le najbolj vidne napake, ostale ravno tako resne in nič manj neugodne pa najbolj opazijo ljudje, ki v tej stavbi delajo. Le kaj bo z našimi novimi stavbami čez nekaj let? (Foto: E. L.)

INOVACIJE '85

V prostorih Ljubljanske banke — Združene banke v Ljubljani je bila 11. aprila odprta razstava »Inovacije za stabilizacijo 85« na kateri so prikazani dosežki raziskovalne dejavnosti slovenskih organizacij združenega dela in posameznih raziskovalnih institucij. Na njej je sodeloval tudi TOMEKS (Foto: t.š.)

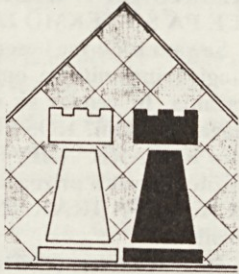
na tečaju. Tečaji bodo organizirani v maju, juniju in juliju. Vsi prijavljeni pa bodo o tem obveščeni osebno ali preko oglasne deske.

Domenili smo se, da so upravičeni do polovične cene tečaja tudi zakonci in otroci naših delavcev, če so člani teniške sekcije in so poravnali članarino. Kot je bilo že omenjeno, je poleg tečajev, zakupljenih na teniških igriščih ŽSD Ljubljana, tudi 12 ur igranja na teden. Če ne upoštevamo parov, lahko igra tedensko po eno uro 24 igralcev. Če pa vse ure ne bodo zasedene, lahko nekdo igra tudi večkrat. Vodstvo sekcije se bo trudilo, da v okviru finančnih možnosti in zmogljivosti ŽSD Ljubljana najame še dodatne ure igranja. Domenjeni termini so: vsak četrtek od 16. do 17. ure, od 17. do 18. ure, od 18. do 19. ure in od 19. do 20. ure na igriščih št. 5 in 6, ter vsako soboto od 16. do 17. ure ter od 17. do 18. ure, prav tako na igriščih št. 5 in 6. Vsi se bomo morali držati pravil in reda, ki je predpisan na igriščih ŽSD Ljubljana.

V maju in septembru bodo organizirani tudi turnirji Litostroja in sicer posamežno, v septembru pa tudi v pari. Tenis kot rekreativni šport je vsekakor primeren za vse starosti in oba spola. Danes, ko smo vse bolj obremenjeni z enoličnim delom, ogroženi od stresa, utesnjenosti itd., nam bo teniška igra poleti dala tisto, kar nam pozimi daje smučanje: sprostitve, gibanje, družabno življenje, vendar pa za znatno manjše stroške na igriščih, ki so nam pristopnejša, bližja.

Zato vas vse vabimo, da se nam priključite in se vpišete v teniško sekcijo!

Teniška sekcija

Delavsko prvenstvo Ljubljane v šahu za leto 1985

Končano je osemindeseto delavsko prvenstvo Ljubljane.

Kar 48 moštev je v petih jakostnih skupinah več kot tri mesece merilo svoje moči. Igrali smo na štirih deskah devet kol po Bergerjevem sistemu (vsak z vsakim).

Kot tudi prejšnja leta je bil Litostroj zastopan z dvema moštvoma.

V prvi ligi je tekmovalo naše prvo moštvo, za katerega so nastopali: Mrak, Lorbek, Lagudin, Jerič, Tušar, Mušič in Vujošević. Naše drugo moštvo je tekmovalo v IV. ligi, za njega pa so nastopali: Kobler, Kačič, Škerjanec, Bilandžić, Plut, Donko in Ogrin. Kvaliteta in izenačenost moštev sta prispevali, da so bili boji v posameznih skupinah ostri in do konca neodločeni.

V I. ligi so za favorite šteli Fronta I, Ljubljanska banka, Sloga — JLA I. ter Iskra I. Čeprav je bilo naše moštvo okrepljeno s prihodom Jeriča, smo na podlagi izkušenj pričakovali uvrstitev med 4. in 6. mestom. Tri zaporedne visoke zmage so nas nepričakovano dvignile med favorite za osvojitev prvega mesta. Šele zadnje kolo je odločilo, da je moštvo Fronte I, s 23 točkami, postalo prvak Ljubljane za leto 1985. Za zmagovalca so nastopili: Kržišnik, Grosek, Trampuž, Lah, Draksler in Ribičič.

Samo s pol točke zaostanka sta drugo in tretje mesto zasedli ekipi Iskre in Litostroja I, obe po 22 1/2 točk.

Četrta je bila LB z 18 1/2 točkami, ki v odsotnosti Slaka ni mogla potrditi slovesa »standardnega« favorita. Enaka usoda je doletela tudi Sloga — JLA I, ki je morala letos igrati brez okrepitve z visokimi naslovi. Zbrala je 18 točk, enako kot Julon in si z njim deli peto do šesto mesto.

Klinični center I ter Gradis sta si razdelila sedmo in osmo mesto s 16 1/2 točkami.

Od prve lige sta se poslovili moštvi Prometnega inštituta (13 1/2) ter SPIZ — a (11).

V II. ligi je zmagalo moštvo Sloge — JLA II (24 1/2) pred Ilirija — Vedrog (21) in Emono I (18).

V III. ligi je premočno zmagala Iskra III, zbrala je 27 točk. Sledijo ji ŽG Moste (22 1/2), Klinični center II (22) itd.

V IV. ligi je zmagala ekipa Litostroja II (24 1/2) pred Metalko (24) in Jugobanko (23 1/2). Prvovrščena bosta prihodnje leto tekmovala v kvalitetnejši tretji ligi.

V nepopolni V. ligi je v konkurenci osmih moštev zmagala ekipa društva Paolo Morgan (22) pred Slovenijalesom (18 1/2).

Z uspehom obeh moštev smo lahko zadovoljni, čeprav se ne moremo upreti občutku, da smo za las zgoreli naslov

Rad imam šport

Bogdan Štimec Nogomet

Začenja se čas spomladanskih športov in kaj je primernejšega za predstavitev kot športnik, ki ima rad nogomet. To je Bogdan Štimec, po poklicu strojni mehanik, ki je prišel v Litostroj leta 1979. Zdaj je vodja referata osebnih dohodkov v DS PFSR.

Žogo je začel brcati že kot majhen fanté, v 4. razredu osnovne šole pa je začel trenirati najprej pri Slaviji, potem pa pri Slovanu. To je trajalo nekako šest let, zaradi težav s pljuči pa je moral prenehati. Seveda nogometa ni opustil, igral je še naprej, vendar v glavnem mali nogomet.

V Litostroju je najprej igral v združeni ekipi delovnih skupnosti PFSR in SSP, kjer so precej igrali v občinski trim ligi, zdaj, po ustanovitvi, pa je član nogometne sekcije Litostroj. Nogometna tekmovanja so bila v glavnem med tozdi v tovarni (vsakoletni turnirji), občinska tekmovanja ter zadnje tekmovanje v Italiji. Bogdan igra navadno desnega branilca — beka. Pravi, da je v tej vlogi še najboljši, igra pa tudi krilo. Če se fizično in psihično dobro počuti igra dobro, sicer pa raje ne igra. V veliki meri pa je njegova dobra ali slaba igra odvisna od soigralcev. Za sedanje litostrojsko moštvo pravi, da

je izredno dobro, z nekaj več dela bi se naši fantje nemara lahko prijavi celo v trim ligo velikega nogometa. Sploh pa se je športno področje s prihodom športnega referata močno razživelo — seveda s tem tudi nogomet. Bogdan je prepričan, da je tako tudi prav, saj ni treba da je tovarna samo delovno področje. Nešteto je še možnosti, da bi se delavci čutili povezane tudi drugod — ne le na delovnih mestih.

Rezultat tega razcveta je tudi ustanavljanje litostrojske trim lige, kar pomeni, da bo v pomladanskem in jesenskem času po ena tekma na teden, to pa so tudi neke vrste treningi in priprave na tekmovanja izven tovarne.

Vsi pravi nogometaši trdijo, da se igra nogomet z glavo in ne le z nogami. Enako misli tudi Bogdan. Pravilen način razmišljanja in dobra fizična pripravljenost sta dva pogoja za dobro igro.

O sebi je povedal še to, da občasno tudi rad teče ali nabira gobe — skratka, da ima rad vse letne športe, z zimskimi pa je skregan. Tudi v Litostroju se počuti dobro in je z delom zadovoljen, o svojih sodelavcih pa pravi, da so izredni.

M. M.

Na poti nazaj so se naši nogometaši ustavili še v Benetkah

Nogometno srečanje v Bologni

Na iniciativo RK ZSS je bila KOOSTZ Litostroj izbrana za sodelovanje s pokrajinskim sindikatom Bologne oziroma neposredno s sindikatom, ki deluje v tovarni CESAB. S sindikatom omenjene tovarne smo imeli stike že v lanskem letu pri nas v Ljubljani. Zdaj je na njihovo pobudo prišlo do povratnega srečanja, tokrat pri njih v Bologni. Srečanje je namenjeno spoznavanju in sodelovanju našega sindikata s sindikatom iz Italije, ki deluje v drugačnih družbenih razmerah.

Litostroj je zadolžil komisijo za šport oziroma sekcijo za mali nogomet, da pripravi nogometno moštvo Litostroja, ki naj bi imelo prijateljsko srečanje s sindikalno ekipo tovarne Cesab. Poleg šestnajstih članov sekcije so se srečanja udeležili še predstavniki KOOS, predstavniki ZSMS in predsednik komisije za šport in rekreacijo pri KOOS ter prevajalka. 29. marca smo se z avtobusom odpeljali v Bologno. Na poti smo se za tri ure ustavili v Benetkah ter si ogledali znamenitosti tega mesta. Po desetih urah vožnje smo prispeli v Bologno, kjer so nas sprejeli predstavniki pokrajinskega sindikata in sindikalne tovarne CESAB iz Bologne. Nastanili smo se v sindikalni šoli mesta Bologne, ki je oddaljena 15 km od mestnega središča. Še isti večer smo imeli prijateljske pogovore s sindikalnimi predstavniki, kjer smo se dogovorili o poteku našega bivanja pri njih. Naslednji dan smo imeli ob 9. uri nogometno tekmo, na kateri se je kakor tudi prejšnje leto, pokazala boljša pripravljenost naših fantov, ki so srečanje dobili z rezultatom

5 : 1 (lanski izid na stadionu v Šiški je bil 6 : 1). Sam potek tekme je bil zares prijateljski in korekten, tako z naše strani kot s strani gostiteljev. V spomin na to srečanje so nam gostitelji podelili pokal, ki ponazarja zgodovinsko znamenitost mesta Bologne.

Po tekmi smo si skupaj z vodilnimi iz tovarne ogledali samo tovarno Cesab ter se tako seznanili z njihovo proizvodnjo. Ta tovarna izdeluje različne tipe vilicarjev in vse sestavne dele zanje. Tako izdelujejo sami električne motorje in krmilno elektroniko za vilicarje, katere prodajajo po vsej Italiji in zahodni Evropi. Prav tako imajo razvito izdelavo vilicarjev s turbo motorji. Po krajšem razgovoru o tovarni smo se s predstavniki sindikata napotili v sindikalno šolo, kjer smo se po kosilu pogovarjali o sodelovanju. Tako smo se dogovorili za nadaljnje sodelovanje in srečanja obeh sindikalnih organizacij. Načelno je bilo dogovorjeno, da bo naslednje srečanje pri nas v Ljubljani, v Litostroju. Seznanili smo jih z našimi možnostmi in našo dejavnostjo na političnem in kulturnem ter športnem področju, seveda v organizaciji sindikata naše DO. V nevezanem pogovoru so gostitelji izrazili željo, da bi se ob morebitnem srečanju v Ljubljani radi bolj podrobno seznanili z našim samoupravljanjem. O ostalih njihovih željah za sodelovanje z nami se bomo še dogovorili.

Še isti dan smo si v spremstvu vodiča ogledali zgodovinsko Bologno in se proti večeru napotili v rekreativni center upokoencev mesta, kjer smo bili njihovi gostje na večerji. Naslednji dan zjutraj smo se poslovili od prisrčnih gostiteljev ter odšli v državico San Marino, katere ustanovitelj je menda bil nekdo, ki je tja prišel z otoka Raba. Po krajšem ogledu mesta oziroma republike ter manjših nakupih smo se podali na pot proti Ljubljani. Pot nazaj je bila sicer dolga in utrudljiva, vendar precej zanimiva. Fantje so se razživali in bilo je slišati veliko šaljivih komentarjev.

Nekoliko utrjeni ob prihodu v Ljubljano smo se v poznih nedeljskih urah z veliko pozdravov in želja razšli, saj je bil naslednji dan delovni dan in misli vsakega so se vračale v vsakdanjo stvarnost.

V. Lagudin

Stanko M.

prvaka Ljubljane. Ostane nam upanje, da bo prihodnjič več sreče.

V »prekrojeni« sestavi je naše drugo moštvo naredilo velik skok v kvaliteti in lahko pričakujemo njihovo napredovanje v višjo, kvalitetnejšo skupino.

Najboljši posamezniki so bili: Jerič (94,4%) Škerjanec (83%) in Kobler (78%).

Enega tekmovanja je konec, naše aktivnosti pa ne. Ni časa za predah, ker nas čakajo naslednja tekmovanja: Pokal maršala Tita ter republiško delavsko prvenstvo na Bledu.

Nizke pokojnine

Pogosta tema razgovorov v zadnjem obdobju so nizke pokojnine. Upokojenci s svojimi pokojninami komaj še shajajo, predvsem še tisti, ki žive v družbenih stanovanjih, posebno v blokkih s centralno kurjavo.

Poudariti gre, da je problem nizkih pokojnin problem vseh upokojencev v Sloveniji. Žal moramo ugotoviti, da so litostrojski upokojenci v skupini tistih delavcev in delovnih organizacij, katerih povprečni mesečni osebni dohodek v preteklih letih ni dosegel povprečnega mesečnega osebnega dohodka v republiki. Zaradi tega valorizacijski količ-

niki naših osebnih dohodkov ne morejo uskladiti z osebnimi dohodki, doseženimi v predzadnjem letu dela pred upokojitvijo.

Ni nam vseeno, kako žive delavci, ki so postavili osnove našemu sedanjemu delu. Zato bomo skušali ugotoviti dejansko stanje pokojnin naših delavcev s polno pokojninsko dobo. Skušali bomo ugotoviti, ali obstoja kakšna možnost, da se upokojenim pokojninska osnova poveča. Vztrajali bomo, da se najde ustrezna sistemska rešitev usklajevanja pokojnin, predvsem pa, da se pokojnine v letu 1985 uskladijo tako, kot je bilo predvideno in

sprejeto že leta 1983 z zveznim in republiškim zakonom in statutom SPIZ SRS. V drugih republikah se bodo tega dogovora držali, v Sloveniji pa republiški družbenopolitični dejavniki vztrajajo na uskladitvi pokojnin tako kot v letu 1984. Prepričani smo, da bodo svoje stališče spremenili in se držali dogovor, sprejetih že v letu 1983.

Ker smo z našim delom šele začeli, konkretnjših podatkov ne moremo posredovati. Obvezujemo pa se, da vas bomo o rezultatih tega dela in predlaganih ukrepih še seznanili.

M. Kreft

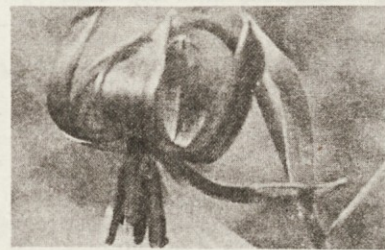
Zahvale

Ob smrti mojega očeta se iskreno zahvaljujem sodelavcem tozda PZO za venec, izrečeno sožalje in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Štefan DORNIK

Ob izgubi drage mame se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem iz tozda TVN za cvetje in izraze sožalja, prav tako tudi vsem, ki so jo pospremili na njeni zadnji poti.

Danilo ŠTRAJHAR

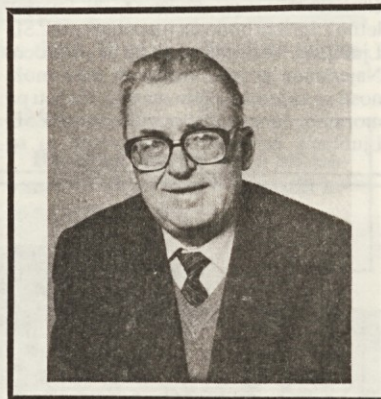

V spomin

Ob boleči izgubi našega moža in očeta MIHAELA JANEŽIČA se iskreno zahvaljujem vsem, ki so ga spremenili na njegovi zadnji poti in mu darovali cvetje. Posebno se zahvaljujem tozdu IVET za poslovilne besede in godbi Litostroja za žalostinke.

Angela Janežič

Ob smrti mojega moža STANETA HRENA, litostrojskega upokojenca, ki je delal v kurilnici kot kurjač, se zahvaljujem sindikatu in njegovim nekdanjim sodelavcem za pomoč ob njegovi smrti ter za spremstvo na zadnji poti.

Žena Rezka

Zahvale

Ob smrti mojega očeta Antona BAR-TOLJA se zahvaljujem svojim najozjim sodelavcem v tozdu Obdelava za izrečeno sožalje, venec in spremstvo na zadnji poti.

Jože Bartolj

Ob smrti moje mame Ane KUŽNIK, se zahvaljujem prijateljem in sodelavcem v tozdu Obdelava za vse izraze sožalja, venec in zadnje spremstvo.

Tone Kužnik

Ob smrti mojega brata Janeza VAGAJA se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz tozda PZO za finančno pomoč.

Anton VAGAJA

Naslovnik neznan

Marca letos smo dobili vrnjenih 25 časopisov Litostroj.

NASLOVNIKI SO BILI:

Sakib ABDIČ, Gerbičeva 61/A, 61000 Lj.; Mirzet ABAZOVIČ, N.H. 107, 61291 Škofljica; Sabid BURZIČ, Pečinska 8, 61000 Lj.; Halil ČEHAJIC, Cesta v Gorice 13/C, 61000 Lj.; Miodrag DAJIC, Bratovševa pl. 38, 61000 Lj.; Anton ERJAVEC, Ojslica 10, 61301 Krka; Slavoljub GOGIČ, Pri hiši 107/A, 61291 Škofljica; Jože GREGORČIČ, Ul. talcev 9, 61000 Lj.; Joško JERAK, Bratovševa pl. 38, 61000 Lj.; Miroslav KERŽIČ, Zlato polje 3C, 64000 Kranj; Stjepan KUČEK, Bratovševa pl. 24, 61000 Lj.; Peter KUZMOVIČ, Plešičeva 23, 61000 Lj.; Bekir MEŠIČ, Aleševčeva 42, 61000 Lj.; Ivan ORAŽEM, Milčinskega 57, 61000 Lj.; Mirko PICEK, Bratovševa pl. 24, 61000 Lj.; Jasmin PJANIČ, Mestni trg 6, 61000 Lj.; Stojan POLOVINA, Bratovševa pl. 36, 61000 Lj.; Rahmana RAIČIČ, Koseškega 13, 61000 Lj.; Rajko KOŽELJ, Tacenska 88/D, 61211 Šmartno pod Šm. goro; Miladin ŠOJIC, Gornji Rudnik II/8, 61000 Lj.; Vojko USNIK, Reška 17, 61000 Lj.; Arif VELIČ, Ob studencu 20, 61260 Lj. Polje; Anton VIDGAJ, Plešičeva 4, 61000 Lj.; Duško VIDOVIČ, Ul. bratov Babnik 22, 61000 Lj.; Mirjam ŽGAVEC, Reboljeva 15, 61000 Ljubljana.

Previlen in natančen naslov nam lahko sporočite pisno na naslov: ZPS TITOV JAVODI LITOSTROJ, Center za samoupravljanje, DPO in informiranje, 61000 Ljubljana, Djakovičeva 36, ali po telefonu na številko 556-021, interna 246.

gpm

Odšli v pokoj

Po 30 letih neutrudnega dela v našem kolektivu je odšel v pokoj naš priljubljeni delovni tovariš Marjan Anzelc, projektant v IRRP — IT. Bolezen, ki je

upognila njegovo telo, ni zlomila vedrega, čilega duha in optimizma, s katerim se je loteval delovnih nalog in ga prenašal na sodelavce.

V Litostroju se je zaposlil 1. julija 1953 kot mlad strokovnjak strojništva. Ž leti je njegovo ljubezen do popolnega stroja, ki ga je vodila tako na delovnem mestu v tovarni kot v privatnem življenju, saj je bil dolga leta aktiven športnik in vojaški letalec, naredila iz njega strokovnjaka, ki je nesebično prenašal svoje izkušnje na mlajši rod sodelavcev.

Z veseljem se ga bomo velikokrat spomnili in smo prepričani, da se bo tudi on rad nas! Ob odhodu v pokoj pa mu želimo še veliko lepih in srečnih dni.

Sodelavci

V decembru 1984 je prenehalo delovno razmerje tovarišu Janezu MRKUNU. Bolezen, ki ga je že dolgo nadlegovala, ga je prisilila, da je v 55. letu starosti stopil v invalidski pokoj.

V Litostroju se je zaposlil leta 1953 v IKŠ kot mizar. Kmalu pa je bil premeščen v našo modelno mizarstvo. V novem poklicu se je dobro uveljavil. Njegovi izdelki so bili v ponos našemu obratu. Lahko rečemo, da je imel zlate roke. Pogrešali ga bomo, saj je bil tudi kot sodelavec nadvse tovariški. Vsi mu želimo v nadaljnjem življenju veliko zdravja in zadovoljstva med svojimi domačimi.

Sodelavci modelne mizarne

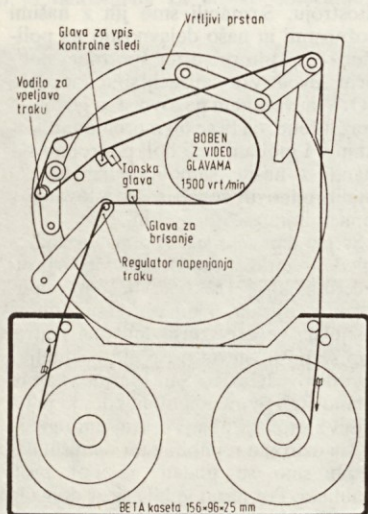
Marca se je invalidsko upokojil Franc PAJK, dipl. inž. iz tozda IRRP. V Litostroj je prišel pred 36 leti na delovno mesto konstruktorja elektroopreme. Ž leti je napredoval do vodilnega projektanta in vodje biroja EO. Vsa ta leta je svoje delo uspešno opravljal in za marsikateri uspeh podjetja gre zahvala prav njemu. Slabo zdravstveno stanje mu je preprečilo, da bi bil še naprej med nami.

Sodelavci mu želimo, da bi dolgo v čim boljšem zdravju užival zasluženi pokoj.

Sodelavci

VIDEO 6 tehnika

Piše: P. Poženel

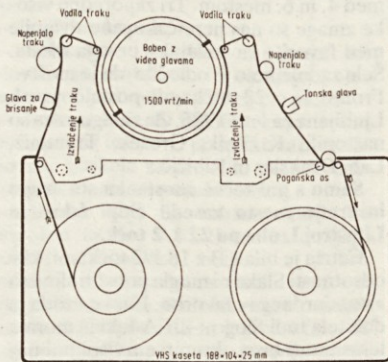
SI4. U-način vodenja traku pri BETAMAX-u

To razmerje omogoča, da se zmanjša napaka »zvižanja« zgorjnjega dela slike na zaslonu. Vpeljava traku poteka po naslednjem redu: ko pride kasetna na svoje mesto v videorekorderju, tedaj vodi do vpeljavo traku, ki se nahaja na vrtljivem prstanu, najprej izvleče trak iz kasete in

ga vpelje v transport. Trak gre najprej mimo glave za brisanje, nato okoli bobna z video glavama, nato mimo tonske glave ter glave za snemanje in reprodukcijo kontrolne sledi in končno okoli vlečne osi (capstan) ter vodi nazaj v kaseto.

Kot smo že omenili, ima BETAMAX videorekorder pod kotom $+7^\circ$ in -7° nagnjene nemagnetne presledke na video glavah, da bi s tem preprečili motnje med magnetnimi sledmi. Poleg te zaščite so pri BETAMAX uvedli še dodatno zaščito, ki je v tem, da se hrominetska komponenta video signala na dveh sosednjih sledih zapisuje z različnima frekvenca. Razlika med tema frekvenca je $1/4$ fH, pri čemer je fH frekvenca horizontalnih sinhronizacijskih impulzov. Tako je frekvenca zapisa na eni sledi $(44 + 1/8)$ fH, na drugi pa $(44 - 1/8)$ fH.

Glede tonskega zapisa je treba povedati, da imajo BETAMAX videorekorderji kljub majhni hitrosti traku razmeroma dobro karakteristiko zapisa tona, in sicer od 50 Hz do 10000 Hz. To je sicer še daleč od Hi-Fi kvalitete, je pa zadovoljivo. Najnovejši dosežki na področju zapisa tona pa že omogočajo, da s pomočjo vrtljive tonske glave zelo poboljšajo kvaliteto tonskega zapisa in sicer od 20 Hz do 20 kHz.

SI5. M-način vodenja traku pri VHS sistemu

Sistem VHS (SI 5)

Ta sistem ima M- način vpeljave traku in objemanja bobna z magnetnim trakom (imenovan tudi vzporedni način). Vodila traku se že takoj v začetku, ko se kasetna vstavi v videorekorder, nahajajo na notranji strani traku (na sliki je označeno črtkano). Ta vodila nato izvlečejo trak iz

kasete ter ga pripeljejo do bobna z video glavama. Trak teče najprej mimo glave za brisanje, mimo napenjalna traku, vodi traku, gre okoli bobna z video glavama, nato zopet mimo vodil, napenjala in tonske glave ter glave za vpis kontrolne sledi, mimo pogonske osi in vodi nazaj v kaseto. Vodila, ki so pri vstavljanju kasete izvlekla trak, sedaj delajo le kot vodila in se dotikajo traku na hrbtne strani, da tako ščitijo magnetno plast traku pred obrabo.

Takšen način vpeljave traku omogoča, da je celoten transportni mehanizem majhnih dimenzij, kar pride prav zlasti pri prenosnih videorekorderjih. Ti naj bi bili čim manjši in čim lažji.

Konstrukcija bobna z video glavama se pri VHS videorekorderjih nekoliko razlikuje od bobna pri BETAMAXU, kjer se je vrtljivi del bobna z video glavama nahajal med mirujočim zgornjim in spodnjim delom. Pri VHS videorekorderju pa ima boben mirujoč spodnji del in je vrtljiv celotni zgornji del bobna, na katerem se nahajata tudi video glavi.

Primerjava tehničnih podatkov videorekorderjev obeh sistemov:

Podatek:	BETAMAX	VHS
Hitrost gibanja traku	1,87 cm/s	2,339 cm/s
Hitrost zapisovanja	5,85 m/s	4,84 m/s
Dolžina video sledi	121,8 mm	96,9 mm
Kot video sledi	5°	5° 57'
Širina video sledi	32,8 mikrometrov	49 mikrometrov
Kot nagibna nemagnetnega presledka	$\pm 7^\circ$	± 60
Premier bobna	74,487 mm	62 mm
Število video glav	2	2
Dimenzije kasete	156 × 96 × 25 mm	188 × 104 × 25 mm
Širina traku	12,7 mm	12,7 mm

PLANINSKI KOTICEK

UREJA PLANINSKO DRUŠTVO LITOSTROJ

Izleti v velikem travnu

Veliki traven je za mnoge najlepši mesec, mesec mladosti, lepote, ljubezni... Za vas pa bo tokrat tudi mesec novih članov.

Na sporedu bosta dve množični prireditvi in en poseben NAGRADNI IZLET:

4. maj — PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE

Vodnica Viki Miklavčič že vneto nabira kondicijo, da nas bo, kot vsako leto, vodila, spodbujala in dvigala moralo...

18. maj — TABOR M DO LJUBLJANA — Polhov Gradec

Primerjali bomo lahko, če bodo organizatorji prekosili naš lanskoletni planinski tabor na Polževem. Vendar jim celo to privoščimo — samo da se bomo lepo imeli!

25. maj — GOLICA. POZOR!

Na ta izlet poleg starih članov društva vabimo tudi »začetnike«. Tisti, ki se bodo na novo vpisali v planinsko društvo, bodo dobili lepe nagrade pa tudi prevoz bodo imeli brezplačen. Izkoristite priložnost.

Peščena ura

Res je, da na mladih svet stoji! Zato pa je toliko bolj važno, kakšna je podlaga, na kateri stojijo ti, ki so nosilci prihodnosti — ali je trdna in gotova, ali pa le površinsko bleščeča, a notranje prazna in prikrivajoča nevarno močvirje neznanja, ignorance in apatije...

Zato si ne smemo privoščiti, da bi se podajali v mnogih negotovosti prežečo bodočnost brez orožja izkušnje preteklosti.

Seveda pa mlada generacija ne pričakuje od starejše navodil po načelu: to je prav, to ni prav, to smeš, tega ne smeš..., temveč iskrene resnice o tem, kako je bila ta »stara« generacija nekoč mlada...

Kajti — čas je neusmiljen!

Tako kot v peščeni uri (ki je simbol naše akcije ZGODOVINA — NAŠA UČITELJICA) drobní pesek iz gornjega obsežnega dela tiho teče na spodnji manjši kupček, ki postaja vse večji... večji... in se zgornji izteče, tako se tudi mi vsak dan staramo. In ko se dve generaciji zamenjata, se nenadoma mlajši znajde v situaciji, da poraja že novo, še mlajšo...

t. t.

Porazni rezultati ankete

Gotovo se še spominjate, da je bila novembra 1984 izpeljana anketa med mladinci Litostroja o njihovem mišljenju o delovanju ZSM Litostroja. Rezultati so objavljeni nekoliko pozno, predvsem zaradi neaktivnosti nekaterih komisij za informiranje po posameznih tozidih.

In kaj smo zvedeli s pomočjo ankete? Glavno je dejstvo, da je polovica mladih v Litostroju popolnoma

nezainteresirana za kakršnokoli delovanje v ZSM Litostroj, saj jih polovica sploh ni odgovorila na anketo, nekaj pa se jih je dobesedno ponorčevalo iz dela naše mladinske organizacije.

Od polovice vrnjenih anket je spet prav porazno dejstvo, da jih le slaba polovica pozna predsednika svoje OO ZSM Litostroj, predsedstvo na nivoju delovne organizacije pa le slaba četrtina.

Glede neaktivnosti mladih v ZSM Litostroj jih je največ navedlo naslednje vzroke: premalo časa, nemogočanje predpostavljenih za delovanje v ZSM, oddaljenost od tovarne in neobveščenost.

Najzanimivejši del ankete so seveda bila vprašanja o željah mladincev. Največ jih želi, da bi organizirali razne zabavne prireditve s kvizom, zabavo in plesom ter razne športne prireditve.

Glede tega tudi komisija za informiranje pri konferenci ZSM

Na Golico

Planinci vabijo na prijeten izlet.

Na dan mladosti 25. maja ste vabljeni vsi prijatelji narave na ogled cvetočih poljan narcis v Planini pod Golico. Do Jesenic se bomo peljali udobno z vlakom, naprej do Planine pa malo manj udobno z avtobusom. Že med vožnjo se bomo čudili cvetočim tratam, ki izgledajo kot bi jih pobelil sneg.

Namenjeni pa smo prav na vrh 1836 m visoke Golice, do kamor je še 3 ure hoda. Preko vrha teče tudi državna meja s sosedno Avstrijo. Od tu je ob lepem vremenu najlepši razgled na Koroško, od Celovca do Beljaka. Skoraj pod nogami se nam vije Drava, zajezena za hidroelektrarne. Tam je Rož, Podjuna, Zila... Po ogledu doline Pri savskih jamah, kjer je tekla zibel našega železarstva, pa spomenika in groba velikana slovenskega alpinizma Jože Čopa, bomo preživeli kakšno prijetno urico pri prijaznih domačih in med dišečimi ključavnicami, kakor tudi pravijo narcisam.

Vodnik Lovše

Izlet na Golico 25. maja je hkrati tudi posebna priložnost za tiste, ki še niso člani planinske organizacije, a bi to želeli postati, pa še oklevajo. Lepota narave in dobra družba — to bo gotovo prevagalo...

Če pa je odločitev še vedno pretežka, imamo še dodatni argument:

Vsi tisti, ki se bodo na novo vpisali v Planinsko društvo Litostroj (in ki niso člani kakšnega drugega planinskega društva), bodo dobili povrnjene prevozne stroške izleta na Golico, za nagrado pa še knjigo Planinski vodnik, našitke, nalepke, značke itd. Vpisali se bodo lahko na samem izletu. Pri prijavi naj navedejo, da še niso člani in da se bodo vpisali, da bomo lahko pripravili nagrade. Podelitev bomo svečano opravili v prelepem naročju pomladanskih cvetlic!

Opozarjamo, da z veseljem sprejemamo v svoje vrste tudi pionirje in mladince, zato lahko pridete s celo družino.

Namesto kronike '84

● Leto 1984 je bilo za Planinsko društvo Litostroj več kot uspešno. To je razvidno tudi na obrazu (sedaj bivšega) predsednika Sokliča: popolna izčrpanost z občutkom ugodja! To idilo je nekoliko zmotila le misel, da je treba napisati še poročilo za občni zbor. No, kot je znano, je tudi to za njim in ostala je le zmečkanina na nožnem prstu, ki je nastala, ko se mu je odvalil kamen od srca.

● Tole pa je naš vrli varstvenik narave Pečjak v trenutku, ko kaže preiskovalni komisiji, kako sta se tik pred prepadom ruvala z divjim kozorogom. Slednji je popustil po načelu: pametnejši odneha in strmoglavil v dolino. No, na koncu se je za oba dobro končalo: kozoroga so odpeljali na urgentni oddelk Emoninega obrata v Zalogu, Pečjak pa je imel le nekoliko razmršeno frizuro...

● Tole pa so člani društva, ki si ogledujejo svojo novo pridobitev — skromno planinsko kočico v osmih nadstropjih. Trenutno so v teku zaključna dela. Nekaj problemov je še z liftom, pa tudi savna še ne funkcioniira v celoti, tako da uporabnega dovoljenja še nismo dobili. Upravni odbor društva se tudi še ni odločil, da bi kočico dal v upravljanje tozdu ZSE, ker le-ta zahteva, da bi bil vstop dovoljen samo tujcem, Jugoslovanom pa le, če položijo kavčijo 20 dolarjev...

● Na zadnji sliki pa lahko vidimo udeležence letošnjega srečanja na tromeji (z Italijo in Avstrijo). Bralci lahko sami ugibajo, kateri od štirih naših uslužbencev je imel najmočnejše komolce in je uspel napolniti nahrbtnik s kavo in kateri trije so ostali brez... No, kot smo uspeli izvedeti iz dobro obveščenih krogov, se je, vsaj kar se tiče družine Žebavec, doma vse poravnalo...

(Vse te posrečene fotografije je posnel Rudi Veber)

t. t.

Nagrade čakajo

Ne pozabite na nagradni razpis ZGODOVINA — NAŠA UČITELJICA, ki je bil objavljen v februarški številki tega časopisa!

Če imate vsaj nekoliko umetniške žilice, napišite pesem, črtico, kratek sestavek, razmišljanje...

Če ste fotograf, bodite pozorni, ko boste na izletu ali počitnicah: če opazite objekt, kateremu se pozna zob časa, pritisnite na sprožilec... Ni pa nujno, da imate umetniške ambicije! Dovolj je, da vas preteklost zanima! Pogledite na podstrešje, obiščite antikvariat, povprašajte deda, babico... in potem to zapišite... Tudi na ta način lahko osvojite prvo nagrado: ZBRANA DELA IVANA CANKARJA, ali ZBRANA DELA FRANA SALEŠKEGA FINŽGARJA itd. itd. Nagrad je res veliko in lepe so...

Vredno je poskusiti!

Kulturna komisija

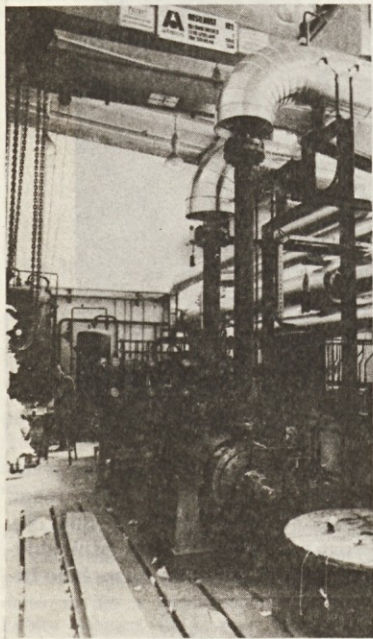

**Živi Cankar
za slovenski
danes!**

VESTI IZ PROIZVODNE

Novo preizkuševališče energetskih črpalk

Poslovna politika članic SEV in SFRJ določa osnovna izhodišča mednarodne specializacije in kooperacije do leta 1990. Po tej naj bi SFRJ pokrila velik delež potreb po industrijski potrebi za jedrske elektrarne. Litostroj naj bi s področja črpalk izdeloval posebne črpalke CN 160—110 za borovo kislino, vgrajene v primarnem tokokrogu jedrske elektrarne. Prvi posel je bil podpisan za Bolgarijo (JE Kozloduj) v vrednosti 975 tisoč ameriških dolarjev. Pred časom smo podpisali tudi pogodbo za devet črpalk za Sovjetsko zvezo. V kratkem bo znana tudi odločitev Bolgarov, ki želijo kupiti še naslednjo serijo treh črpalk za šesti blok JE Kozloduj. Možnosti izvoza bodo tudi po letu 1990, in sicer povsod tam, kjer se bodo gradile jedrske elektrarne po sovjetski tehnologiji (SEV in države v razvoju).

Notranjost preizkuševališča je pravzaprav bolj podobna velikemu laboratoriju. Na sliki je del merilne proge in prototip črpalke za JE Kozloduj (Foto: E. L.)

Črpalke, ki jih je Litostroj že začel izdelovati za jedrski program, so zelo pomembne za obratovanje jedrske elektrarne. Zato mora biti tudi preizkus teh črpalk izveden tako, da pri maksimalnih obremenitvah in najbolj neugodnih pogojih zagotavljajo zanesljivo delovanje. V ta namen je bilo tudi potrebno zgraditi preizkuševališče za preizkus procesnih in toplotnih energetskih črpalk, tipa CN 160-110 do 850 kW električne moči do temperature 300°C in 120 barov pritiska. Preizkušanje bo mogoče izvesti po sovjetskih in zahodnoevropskih predpisih za tovrstne preizkuse. Da bi zadostili zahtevam preizkusa, smo morali nabaviti in izdelati naslednjo opremo: merilno progo — zanko, napra-

vo za vzdrževanje statičnega tlaka, naprave za hlajenje in ogrevanje vode, merilno opremo, električno opremo in transformatorsko postajo z dvema transformatorjema in pripadajočo napravo za kompenzacijo jalove energije ter mostno dvigalo nosilnosti 50 KN na ročni pogon. Poleg samega preizkuševališča je zgrajen objekt s hladilnim sistemom, ki bo pokrival tehnološke zahteve preizkuševališča črpalk in preizkuševališča dizelskih motorjev.

S to opremo bomo zagotovili naslednje pogoje: skupen čas obratovanja 320 ur, 32 uspešnih zagonov, od tega 12 zagonov pri 10 kubikih na uro, 10 zagonov pri 117 kubikih na uro in 10 zagonov pri 250 kubikih na uro. Poleg tega morata biti opravljena dva zagona iz mrzlega stanja, ki jima sledi 16-urno delovanje in nato 8-urno mirovanje.

Preizkuševališče je bilo zgrajeno na prostoru med jekloliarno, obdelovalnico, kovačijo in nabavo. Sam objekt je razdeljen na dva tehnološko ločena dela, in sicer ne samo preizkuševališče in na tehnološke in pomožne prostore. Sem so vključeni tudi prostori visokonapetostnega in nizkonapetostnega stikališča, komandni prostor, skladiščni prostor, sanitarni in gradbeni prostor.

Celotna investicija, vključno s hladilnim sistemom za dizelske motorje, je bila vredna 180 milijonov dinarjev, kar smo financirali iz lastnih sredstev. Računamo, da se bo preizkuševališče amortiziralo v petih letih (odvisno od realnosti predvidenih naročil). Dela so pričeli v juniju 1984, tehnični pregled pa imamo 17. aprila 1985. Velika zasluga gre tudi izvajalcem del — predvsem Elektro projektu za dobro izdelane načrte in inženiring, gradbenemu podjetju Beton Zagorje, IMP Maribor in SCT iz Ljubljane.

P. Kopitar

Priprave na proslavo 35-letnice samoupravljanja

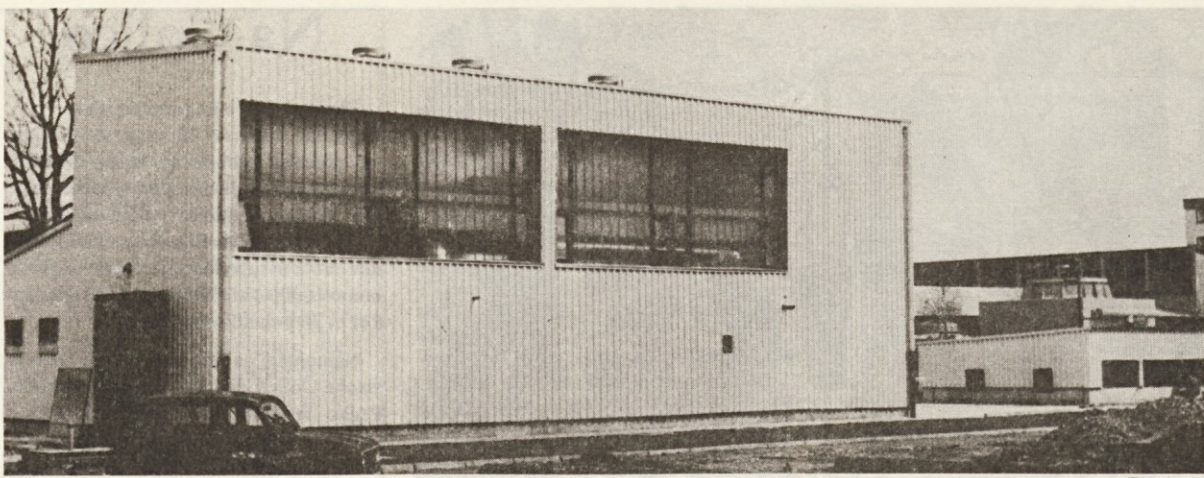
V jeseni pripravlja Litostroj skupno s krajevno skupnostjo proslavo ob 35-letnici uvedbe delavskega samoupravljanja in 38. obletnici obstoja tovarne. Ob tej priložnosti bomo uredili Park litostrojskih delavcev, kjer bosta postavljena doprsna kipa Josipa Broza Tita in Franca Leskoška-Luke. Tako bo delovna organizacija počastila 35-letnico samoupravljanja v občini Ljubljana-Šiška in v Ljubljani, prav tako pa se bomo na ta način skromno oddolžili tvorcema Litostroja.

Plastiki sta delo akademskega slikarja Stojana Batiča, prostorsko ureditev pa je zasnoval arhitekt Črtomir Mihelj. V ta namen ustanovljena komisija za ureditev Parka litostrojskih delavcev je že pridobila soglasje koordinacijskega odbora za obeleževanje in ohranjanje imena in dela Josipa Broza Tita pri RK SZDL. Zato lahko začnemo dela za ureditev parka, ki ga bomo slovesno odprli 7. septembra letos.

Praznovanje se bo predvidoma pričelo že v četrtek, 5. septembra, ko bodo organizirana športna srečanja in razstave del naših kulturnih sekcij (foto sekcija, likovna, video itd.).

Na tretji seji komisije za ureditev parka je bilo dogovorjeno, da bodo vsa potrebna soglasja za izvedbo gradbenih del pripravljena do 9. maja, do tega datuma pa bo pripravljen tudi okviren program (scenska zasnova, protokol) proslave.

Z. Adlešič

Zunanost preizkuševališča za črpalke za jedrske elektrarne (Foto: E. L.)

Novosti pri dizel motorjih

»Eppur' si muove!« je rekel Galileo Galilej. To velja tudi za našo proizvodnjo štiritahtnih srednje hitrih dizelskih motorjev. To ime — srednje hitri — ne prihaja od tega ker jih srednje hitro delamo. Sploh ne, mi jih moramo zelo hitro zagotoviti, le da so vmesni čakalni časi na uvozno robo relativno zelo dolgi in zato dobavni roki in plani srednje veliko podaljšani.

Srednje hitri pomeni, da se vrtijo med 500 in 1.000 obrati v minuti. To je za te vrste motorjev tudi najprimernejša hitrost, ki zagotavlja varno delovanje in mornarjem mirno spanje, kar je seveda odvisno tudi od kvalitete izdelka. No, naša kvaliteta ni vprašljiva, ampak nekateri deli tujih proizvajalcev in dobaviteljev nam zadnje čase vlivajo nezaupanje in povzročajo skrbi, slabo spanje in želodčne motnje. Pa pustimo to. Ladjarji, posebno v Ameriki, ne kupujejo hitrejših motorjev od 750 obratov/min, čeprav so cenejši. Enako tudi na njih vezani generatorji manjših gabaritov.

Na žalost so motorji tipa 25-MTB-40 že izven mode. Še danes jih stari mornarji hvalijo, da so bili zanesljivi kot parni stroji in da so bili takrat za njih zlati časi. Sicer pa tudi naši starši ne morejo pozabiti avstro-ogrskega časa, čeprav ne vem, če so res bili zlati.

Napredek in razvoj gre tudi tukaj naprej. Moči motorjev rastejo iz leta v leto pri istih ali celo zmanjšanih zunanjih merah. Konkurenca in borba za trg sta nepopustljiva. Nafta se draži. Zato zmanjšujejo specifično težo motorjev na kilovat. Zmanjšujejo specifično potrošnjo goriva na kilovatno uro. Pri vsem tem pa poganjajo motorje z najslabšimi vrstami goriv, katere so včasih uporabljali le v parnih kotlih.

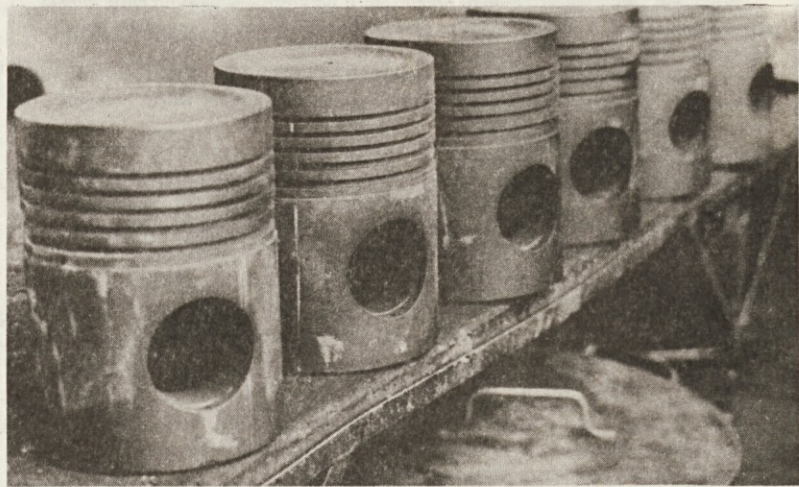
Tudi v tej veji proizvodnje ni »stabilizacije«. Nujno prehajamo na nove tipe motorjev, ker kupci to zahtevajo! Hočejo prihranek pri teži, prostoru in potrošnji goriva, hočejo najnovejšo izvedbo, čeprav to ni bila tradicija v ladjarstvu.

Zato lahko z veseljem povemo, da smo v zadnjem času uspeli dobiti naročila za dizelske ladijske električne centrale in to za 3 ladje, ki bodo grajene v »3. MAJ« na Reki, za tri ladje, ki jih bo delal »Uljanik« v Puli, za šest ladij v ladjedelnici Split in za eno ladjo v ladjedelnici v Trogirju. To pomeni skupaj 37 motorjev. Med temi sta tudi nova tipa — 6L 23/30 in 6L 28/32.

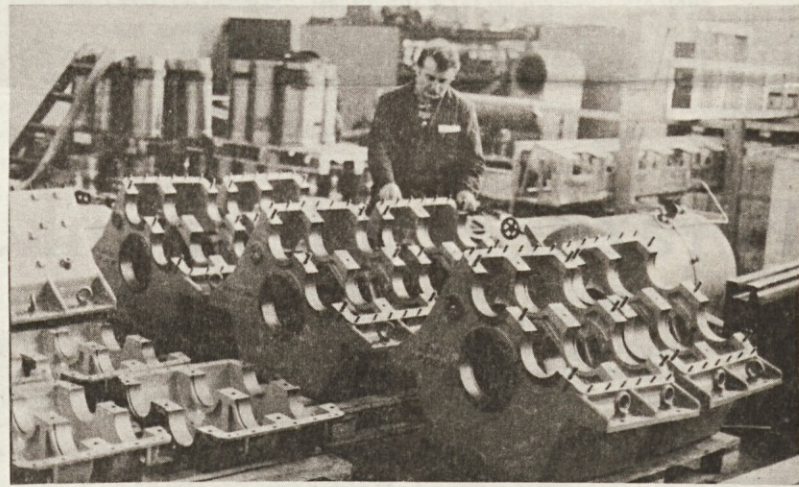
Za ruskega naročnika Minrecfлот — Sudoimport smo zgotovili šele 4 motorje, po dolgotrajnem ropotanju 750 urnega preizkusa. Kasnimo še s preostalimi 36 motorji, kasnimo tudi s pogodbeno dokumentacijo. Cirilica nam dela težave, pa ne naša, ampak ona ruska. Vendar, prve knjige z navodili se že tiskajo. Upamo, da bodo bratje Rusi z nami še malo potrpeči. Še vedno smo vse naredili. Kadar je, ni nikoli prepozno. Trudimo se in pospešujemo tempo. Se pa srečujemo z objektivnimi težavami, vendar volje ne izgubimo.

M. Zavadlav

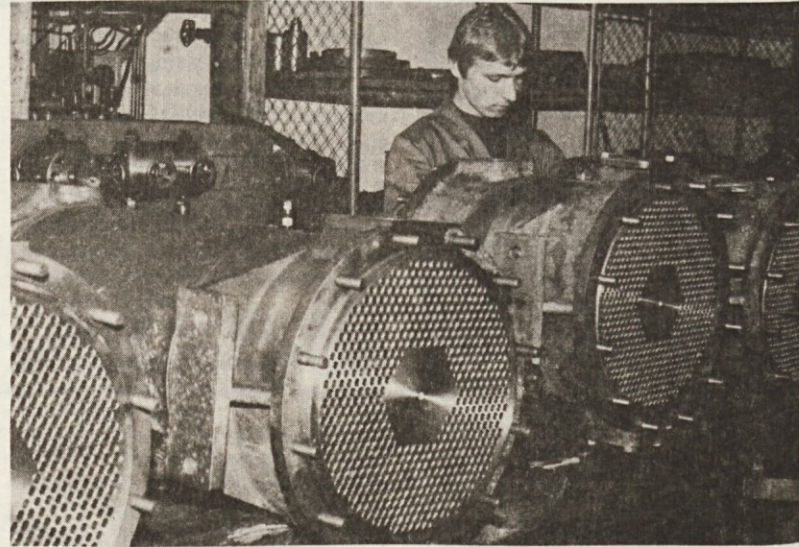
Pogled v montažno dvorano in na preizkuševališče je prijetno simpatičen. Je kaj videti. Motor ima okoli 1200 sestavnih elementov — torej je precej dela pri obdelavi in za tem še montaži.

Slika nam kaže pripravljene bate za vgradnjo v motor GS 28 LU — 4 za ruski bager. Zadaj poganja ladijski vijak, spredaj generator.

Strog in resen kontrolni pregled litih ohišij za ladijske reduktorje — menjalnike (vedno ne tako resnega Staneta Popka). To je kooperacija z nemško firmo Renk.

Montaža cevnih hladilnikov olja in sladke vode (Vse foto: E. L.)

Obisk delegacije ZVVZ Milevsko

Letos poteka 20 let sodelovanja Litostroja z delovno organizacijo ZVVZ Milevsko iz ČSSR. Tričlanska delegacija se je od 8. do 13. aprila mudila v Sloveniji in je ob tej priložnosti obiskala tudi Litostroj. Delegacijo je vodil František Andjel. V pogovorih s predstavniki naše delovne organizacije, ki jih je vodil predsednik KOOS Fadi Zec, so obravnavali in potrdili program izmenjave ležišč v počitniških domovih za letošnje leto. 20 let sodelovanja bomo obeležili septembra, s podelitvijo priznanj petnajstim najzaslužnejšim delavcem iz vsake od omenjenih delovnih organizacij za njihov prispevek k pospeševanju in razvoju počitniškega in rekreativnega sodelovanja.

Z. Adlešič